

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः—सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं.. 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः-सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.2.1.1

यदु॒भौ वि॒मु॒च्याऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णी॒याद्-य॒ज्ञं वि॒च्छि॒न्द्याद्-यदु॒भाव-
वि॒मु॒च्य यथाऽना॒गता॒याऽऽति॒थ्यं क्रि॒यते तादृ॒गेव तद्-वि॒मु॒क्तो -
ऽन्योऽन॒ड्वान् भव॒त्य वि॒मु॒क्तोऽन्यो-ऽथाऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णाति य॒ज्ञस्य
सन्त॒त्यै प॒त्यन्वा॒रभ॒ते प॒त्नी हि पा॒रीण॒ह्यस्ये॒शे प॒त्नियै॒ वानु॒मतं निर्व॑पति
यद्वै प॒त्नी य॒ज्ञस्य॑ क॒रोति॑ मि॒थुनं॑ तदथो॒ प॒त्निया॒ ए॒वै- [] 1

6.2.1.1 - Padam

यत् । उ॒भौ । वि॒मु॒च्येति॑ वि-मु॒च्य । आ॒ति॒थ्यम् । गृ॒ह्णी॒यात् । य॒ज्ञम् ।
वी॒ति । छि॒न्द्यात् । यत् । उ॒भौ । अ॒वि॒मु॒च्येत्य॑वि - मु॒च्य । यथा॑ ।
अ॒ना॒गता॒येत्य॑ना-ग॒ताय॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । तादृ॒क् । ए॒व । तत् ।

विमु॑क्त इति॑ वि – मु॒क्तः । अ॒न्यः । अ॒न॒ड्वान् । भ॒वति॑ ।
अवि॑मुक्त इत्य॑वि – मु॒क्तः । अ॒न्यः । अथ॑ । आ॒तिथ्य॑म् । गृ॒ह्णाति॑ ।
य॒ज्ञस्य॑ । स॒न्तत्या॑ इति॑ सं – त॒त्यै । प॒त्नी॑ । अ॒न्वार॑भ॒त
इत्य॑नु – आ॒र॒भते॑ । प॒त्नी॑ । हि । पा॒री॒ण॒ह्यस्येति॑ पा॒रि – न॒ह्यस्य॑ ।
ई॒शै॑ । प॒त्निया॑ । ए॒व । अ॒नु॒म॒त॒मित्य॑नु – म॒तम् । नि॒रिति॑ । व॒पति॑ ।
यत् । वै । प॒त्नी॑ । य॒ज्ञस्य॑ । क॒रोति॑ । मि॒थु॒नम् । तत् । अथो॑ इति॑ ।
प॒त्नियाः॑ । ए॒व । १ (५०)

6.2.1.2

–ष य॒ज्ञस्या॑न्वा॒रंभो॑ ऽन॒वच्छि॑त्यै याव॑द्–भि॒र्वै रा॒जाऽनु॑च॒रैरा॑गच्छति॑
सर्वे॑भ्यो वै तेभ्य॑ आ॒तिथ्यं॑ क्रि॒यते॑ छ॒न्दा॒ऽसि॑ ख॒लु वै सो॑म॒स्य
रा॒ज्ञोऽनु॑च॒राण्य॑ग्ने–रा॒तिथ्य॑म॒सि वि॑ष्ण॒वे त्वे॒त्याह॑ गा॒य॒त्रिया॑
ए॒वैते॑न क॒रोति॑ सो॒मस्या॑ऽऽ*ति॒थ्यम॑सि वि॑ष्ण॒वे त्वे॒त्याह॑ त्रि॒ष्टुभ॑ ए॒वैते॑न
क॒रोत्य॑ति॒थेरा॒तिथ्य॑म॒सि वि॑ष्ण॒वे त्वे॒त्याह॑ ज॒गत्या॑– [] २

6.2.1.2 - Padam

ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वार॑म्भ इत्यनु॑ – आ॒रम्भः॑ । अ॒न॒व॒च्छि॒त्या
इत्य॑न॒व – छि॒त्यै । या॒व॒द्भिरि॑ति या॒वत् – भिः॑ । वै । राजा॑ ।
अ॒नु॒च॒रैरि॑त्यनु॑ – च॒रैः । आ॒ग॒च्छ॒तीत्या॑ – ग॒च्छ॒ति । स॒र्वेभ्यः॑ । वै ।
तेभ्यः॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते॑ । छ॒न्दा॒सि । ख॒लु । वै । सोम॑स्य ।
रा॒ज्ञः । अ॒नु॒च॒रा॒णीत्य॑नु॑ – च॒रा॒णि । अ॒ग्नेः । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि ।
वि॒ष्ण॒वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह । गा॒य॒त्रि॒यै । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ ।
सोम॑स्य । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि । वि॒ष्ण॒वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह ।
त्रि॒ष्टु॒भै । ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अ॒ति॒थेः । आ॒ति॒थ्यम् । अ॒सि ।
वि॒ष्ण॒वे । त्वा । इति॑ । आ॒ह । ज॒ग॒त्यै । 2 (50)

6.2.1.3

ए॒वैतेन॑ क॒रोत्य॑ग्नये॑ त्वा रा॒य॒स्पोष॑दा॒न्त्रे वि॒ष्ण॒वे त्वे॒त्याहा॑नु॒ष्टु॒भ
ए॒वैतेन॑ क॒रोति॑ श्ये॒नाय॑ त्वा सोम॑भृ॒ते वि॒ष्ण॒वे त्वे॒त्याह॑ गा॒य॒त्रि॒या
ए॒वैतेन॑ क॒रोति॑ पञ्च॑ कृ॒त्वो गृ॒ह्णा॑ति पञ्चा॑क्ष॒रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो
य॒ज्ञमे॒वाव॑ रु॒न्धे ब्र॒ह्म॒वादि॑नो वद॑न्ति क॒स्मात् स॒त्याद्-गा॒य॒त्रि॒या

उ॒भय॑त॒ आ॒ति॒थ्य॑स्य॒ क्रि॒यत॑ इति॒ यदे॒वादः॑ सोम॒मा- [] 3

6.2.1.3 - Padam

ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । अ॒ग्नये॑ ॥ त्वा । रा॒यस्पोष॑दा॒न्त्र इति॑
रा॒यस्पोष॑ - दा॒न्त्रे ॥ वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । अ॒नुष्टु॒भ
इत्य॑नु - स्तु॒भे ॥ ए॒व । ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । श्ये॒नाय॑ । त्वा । सोम॑भृ॒त
इति॑ सोम॑ - भृ॒ते ॥ वि॒ष्णवे॑ । त्वा । इति॑ । आ॒ह । गा॒यत्रि॒यै । ए॒व ।
ए॒तेन॑ । क॒रोति॑ । प॒ञ्च । कृ॒त्वः । गृ॒ह्णाति॑ । प॒ञ्चाक्ष॑रेति॒
प॒ञ्च - अ॒क्षरा॑ । प॒ङ्क्तिः॑ । पा॒ङ्क्तः॑ । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे । ब्र॒ह्मवा॑दिन॒ इति॑ ब्र॒ह्म - वा॑दिनः । व॒दन्ति॑ । कस्मा॑त् ।
स॒त्यात् । गा॒यत्रि॒यै । उ॒भय॑तः । आ॒ति॒थ्य॑स्य । क्रि॒यते॑ । इति॑ । यत् ।
ए॒व । अ॒दः । सोम॑म् । ए॒ति । 3 (50)

6.2.1.4

ऽह॑रत् तस्मा॑द्-गा॒यत्रि॒या उ॒भय॑त॒ आ॒ति॒थ्य॑स्य॒ क्रि॒यते॑
पु॒रस्ता॑च्चो॒परि॑ष्ठाच्च॒ शिरो॑ वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॒ति॒थ्यं न॑वक॒पालः॑
पु॒रोडा॑शो भ॒वति॑ तस्मा॑न्न॒वधा॑ शिरो॒ विष्पू॑तं न॒वक॒पालः॑ पु॒रोडा॑शो

भवति ते त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता स्तोमेन संमितास्तेजस्त्रिवृत् तेज
एव यज्ञस्य शीर्षन् दधाति नवकपालः पुरोडाशो भवति ते
त्रयस्त्रिकपालास्त्रिवृता प्राणेन संमितास्त्रिवृद्वै- [] 4

6.2.1.4 - Padam

अहरत् । तस्मात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य । क्रियते ।
पुरस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् ।
आतिथ्यम् । नवकपाल इति नव – कपालः । पुरोडाशः । भवति ।
तस्मात् । नवधेति नव – धा । शिरः । विष्यूतमिति वि – स्यूतम् ।
नवकपाल इति नव – कपालः । पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः ।
त्रिकपाला इति त्रि – कपालाः । त्रिवृतेति त्रि – वृता । स्तोमेन ।
संमिता इति सं – मिताः । तेजः । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । तेजः ।
एव । यज्ञस्य । शीर्षन् । दधाति । नवकपाल इति नव – कपालः ।
पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः । त्रिकपाला इति त्रि – कपालाः ।

त्रिवृतेति॑ त्रि-वृता॑ । प्राणेनेति॑ प्र-अनेन॑ । संमिता॑ इति सं-मिताः ।

त्रिवृदिति॑ त्रि - वृत् । वै । 4 (50)

6.2.1.5

प्राण-स्त्रिवृतमेव॑ प्राणमभिपूर्व॑ यज्ञस्य॑ शीर्षन् दधाति॑
प्रजापतेर्वा॑ एतानि॑ पक्ष्माणि॑ यदश्ववाला॑ ऐक्षवी॑ तिरश्ची॑ यदाश्ववालः॑
प्रस्तरो॑ भवत्यैक्षवी॑ तिरश्ची॑ प्रजापतेरेव॑ तच्चक्षुः॑ संभरति॑ देवा वै या
आहुतीरजुह्वुस्ता॑ असुरा॑ निष्कावमादन्॑ ते देवाः॑ कार्ष्ण्यमपश्यन्॑
कर्मण्यो॑ वै कर्मनेन॑ कुर्वीतेति॑ ते कार्ष्ण्यमयान्॑ परिधीन- [] 5

6.2.1.5 - Padam

प्राण इति॑ प्र - अनः॑ । त्रिवृतमिति॑ त्रि - वृतम् । एव । प्राणमिति॑
प्र - अनम् । अभिपूर्वमित्यभि - पूर्वम् । यज्ञस्य॑ । शीर्षन् ।
दधाति॑ । प्रजापतेरिति॑ प्रजा - पतेः॑ । वै । एतानि॑ । पक्ष्माणि॑ । यत् ।
अश्ववाला॑ इत्यश्व - वालाः॑ । ऐक्षवी॑ इति॑ । तिरश्ची॑ इति॑ । यत् ।
आश्ववाल॑ इत्याश्व - वालः॑ । प्रस्तर इति॑ प्र - स्तरः॑ । भवति॑ ।
ऐक्षवी॑ इति॑ । तिरश्ची॑ इति॑ । प्रजापतेरिति॑ प्रजा - पतेः॑ । एव । तत् ।

चक्षुः॑ । समिति॑ । भरति॑ । देवाः॑ । वै । याः॑ । आहु॑तीरित्या – हु॒तीः॑ ।
अजु॑हवुः । ताः॑ । असुराः॑ । निष्का॑वम् । आदन् । ते । देवाः॑ ।
कार्ष्ण॑र्यम् । अपश्यन् । कर्म॑ण्यः । वै । कर्म॑ । ए॒नेन॑ । कुर्वी॑त ।
इति॑ । ते । कार्ष्ण॑र्यमयानिति॑ कार्ष्ण॑र्य – मयान् ।

परिधी॑निति परि – धीन् । 5 (50)

6.2.1.6

–कुर्व॑त तैर्वै॑ ते रक्षा॑स्यपा॒घ्नत॑ यत् कार्ष्ण॑र्यमयाः॑ परि॒धयो॑ भवन्ति॑
रक्ष॑सामप॒हत्यै॑ स॒ स्पर्श॑यति रक्ष॑सामनन्व॒वचारा॑य न पुरस्तात्
परि॑ दधात्यादित्यो ह्ये॒वोद्यन्॑ पुरस्ताद्–रक्षा॑स्यप॒हन्त्यूर्ध्वे॑ समि॒धावा॑
दधात्यु॒परिष्ठा॑देव रक्षा॑स्यप॒ हन्ति॑ यजु॒षाऽन्यां॑ तूष्णी॒मन्यां॑ मिथु॒नत्वाय॑
द्वे आ॑ दधाति द्वि॒पाद्–यज॑मानः॒ प्रतिष्ठि॑त्यै ब्रह्म॒वादि॑नो वदन्त्य॒ – [] 6

6.2.1.6 - Padam

अकुर्व॑त । तैः॑ । वै । ते । रक्षा॑सि । अपेति॑ । अघ्न॑त । यत् ।
कार्ष्ण॑र्यमया इति॑ कार्ष्ण॑र्य – मयाः॑ । परि॒धय॑ इति॑ परि – धयः॑ ।
भवन्ति॑ । रक्ष॑साम् । अप॒हत्या॑ इत्यप॒ – ह॒त्यै॑ । समिति॑ ।

स्पर्श॑यति । रक्ष॑साम् । अन॑न्ववचारा॑येत्यन॑नु – अव॑चाराय । न ।
पुर॑स्तात् । परी॑ति । दधा॑ति । आदि॑त्यः । हि । ए॒व ।
उद्य॑न्नित्युत्– यन् । पुर॑स्तात् । रक्षा॑सि । अप॑हन्तीत्यप – हन्ति॑ ।
ऊ॒र्ध्वे इति॑ । समि॑धावि॒ति सं – इधौ॑ । एति॑ । दधा॑ति । उप॑रिष्ठात् ।
ए॒व । रक्षा॑सि । अपे॑ति । हन्ति॑ । यजु॑षा । अ॒न्याम् । तू॒ष्णीम् ।
अ॒न्याम् । मि॒थुन॑त्वायेति॑ मिथु॒न – त्वाय॑ । द्वे इति॑ । एति॑ । दधा॑ति ।
द्वि॒पादि॑ति द्वि – पात् । यज॑मानः । प्र॒तिष्ठि॑त्या इति॑ प्र॒ति – स्थि॑त्यै ।
ब्र॒ह्मवा॑दिन इति॑ ब्र॒ह्म – वा॑दिनः । वद॑न्ति । 6 (50)

6.2.1.7

–ग्निश्च॑ वा ए॒तौ सोम॑श्च क॒था सोमा॑याऽऽ*ति॒थ्यं क्रि॒यते ना॒ग्नय॑ इति॑
यद॒ग्नाव॑ग्निं मथि॒त्वा प्र॑हरति॑ तेनै॒वाग्नय॑ आ॒तिथ्यं॑ क्रि॒यते
ऽथो॑ खल्वा॒हुर॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ इति॑ यद्ध॒विरा॑साद्या॒ग्निं मन्थ॑ति
ह॒व्यायै॑वाऽऽ*सन्ना॒य सर्वा॑ दे॒वता॑ जनयति॑ । 7

6.2.1.7 - Padam

अ॒ग्निः । च । वै । ए॒तौ । सोमः । च । क॒था । सोमा॑य । आ॒ति॒थ्यम् ।
क्रि॒यते॑ । न । अ॒ग्नये॑ । इति॑ । यत् । अ॒ग्नौ । अ॒ग्निम् । म॒थित्वा ।
प्र॒हर॒तीति॑ प्र – हर॑ति । तेन॑ । ए॒व । अ॒ग्नये॑ । आ॒ति॒थ्यम् । क्रि॒यते ।
अथो॑ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । इति॑ । यत् ।
ह॒विः । आ॒साद्ये॒त्या – साद्य॑ । अ॒ग्निम् । म॒न्थति॑ । ह॒व्याय॑ । ए॒व ।
आ॒स॒न्नाये॒त्या – स॒न्नाय॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । ज॒नय॑ति । 7 (41)
(प॒न्या ए॒व – ज॒गत्या॑ – आ – त्रि॒वृ॒द्धै – प॒रि॒धीन् – व॒द॒न्त्ये –
क॒च॒त्वा॒रि॒श॒च्च) (A1)

6.2.2.1

दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् ते॑ दे॒वा मि॒थो वि॒प्रि॒या आ॒सन्
तेऽ(१)न्योऽन्य॑स्मै ज्यै॒ष्ठ्या॒याति॑ष्ठमा॒नाः पञ्च॑धा व्य॒क्राम॑न् अ॒ग्निर्व॑सु॒भिः
सोमो॑ रु॒द्रैरिन्द्रो॑ म॒रुद्भिर्व॑रुण आ॒दित्यैर्व॑ह॒स्पतिर्वि॑श्वैर्दे॒वैस्ते
ऽम॒न्यन्ता॑सु॒रेभ्यो॑ वा इ॒दं भ्रातृ॑व्येभ्यो र॒ध्यामो॑ यन्मि॒थो वि॒प्रि॒याः स्मो

या न॑ इ॒माः प्रि॒यास्तनु॒वस्ताः॑ सम॒वद्याम॑है ताभ्यः॑ स
निर्ऋ॑च्छाद्यो- [] 8

6.2.2.1 - Padam

दे॒वासु॒रा इति॑ दे॒व - अ॒सु॒राः । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं-य॒त्ताः । आ॒सन् ।
ते । दे॒वाः । मि॒थः । वि॒प्रि॒या इति॑ वि - प्रि॒याः । आ॒सन् । ते ।
अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ । ज्यै॒ष्ठ्याय॑ । अति॑ष्ठ॒मानाः । पञ्च॑धेति॑ पञ्च-धा ।
वी॒ति । अ॒क्राम॑न् । अ॒ग्निः । वसु॑भिरिति॑ वसु - भिः । सोमः॑ ।
रु॒द्रैः । इ॒न्द्रः । मरु॑द्भिरिति॑ मरुत् - भिः । वरु॑णः । आ॒दि॒त्यैः ।
बृ॒हस्प॑तिः । वि॒श्वैः । दे॒वैः । ते । अ॒म॒न्यन्त॑ । अ॒सुरे॑भ्यः । वै । इ॒दम् ।
भ्रातृ॑व्येभ्यः । र॒ध्यामः॑ । यत् । मि॒थः । वि॒प्रि॒या इति॑ वि - प्रि॒याः ।
स्मः । याः । नः । इ॒माः । प्रि॒याः । तनु॑वः । ताः । सम॒वद्याम॑हा इति॑
सं - अ॒वद्याम॑है । ताभ्यः॑ । सः । नि॒रिति॑ । ऋ॒च्छात् । यः । 8 (50)

6.2.2.2

नः॑ प्रथ॒मो(१)ऽन्यो॑ऽन्यस्मै॑ द्रु॒ह्यादिति॑ तस्मा॒द्यः स॒तानू॑न॒प्त्रिणां॑ प्रथ॒मो
द्रु॒ह्यति॑ स आ॒र्ति॒माच्छति॑ यत् ता॒नू॒न॒प्त्रं॑ सम॒वद्यति॑ भ्रातृ॑व्याभिभूत्यै॑

भ॒व॒त्या॒त्म॒ना॒ परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति पञ्च कृ॒त्वोऽव॑द्यति पञ्च॒धा हि॒
ते तथ् स॒म॒वा॒द्यन्ता॒थो पञ्चा॑क्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्ध
आप॑तये त्वा गृ॒ह्णामी॒त्याह॑ प्रा॒णो वा- [] 9

6.2.2.2 - Padam

नः । प्रथ॑मः । अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ । दृ॒ह्यात् । इति॑ । तस्मा॑त् । यः ।
स॒तानू॑न॒प्त्रिणा॑मिति स – तानू॑न॒प्त्रिणा॑म् । प्रथ॑मः । दृ॒ह्यति॑ । सः ।
आ॒र्तिम् । एति॑ । ऋ॒च्छति॑ । यत् । तानू॑न॒प्त्रमिति॑ तानू – न॒प्त्रम् ।
स॒म॒व॒द्यतीति॑ सं-अ॒व॒द्यति॑ । भ्रातृ॑व्याभिभूत्या इति भ्रातृ॑व्य-अ॒भिभू॑त्यै ।
भव॑ति । आ॒त्म॒ना॑ । परेति॑ । अ॒स्य । भ्रातृ॑व्यः । भव॑ति । पञ्च ।
कृ॒त्वः । अवे॑ति । द्यति॑ । पञ्च॒धेति॑ पञ्च – धा । हि । ते । तत् ।
स॒म॒वा॒द्यन्तेति॑ सं – अ॒वा॒द्यन्त॑ । अथो॑ इति । पञ्चा॑क्षरेति
पञ्च – अ॒क्षरा॑ । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अवे॑ति ।
रुन्धे॑ । आप॑तय इत्या – प॒तये॑ । त्वा । गृ॒ह्णामि॑ । इति॑ । आ॒ह ।
प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । वै । 9 (50)

6.2.2.3

आपतिः प्राणमेव प्रीणाति परिपतय इत्याह मनो वै परिपतिर्मन
एव प्रीणाति तनूनप्त्र इत्याह तनुवो हि ते ताः समवाद्यन्त
शाक्वरायेत्याह शक्त्यै हि ते ताः समवाद्यन्त शक्म-
नोजिष्ठायेत्याहौजिष्ठं हि ते त दात्मनः समवाद्यन्ता
-नाधृष्टमस्यनाधृष्य-मित्याहानाधृष्टं ह्येतदनाधृष्यं देवानामोज- [] 10

6.2.2.3 - Padam

आपतिरित्या - पतिः । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । प्रीणाति ।
परिपतय इति परि - पतये । इति । आह । मनः । वै ।
परिपतिरिति परि - पतिः । मनः । एव । प्रीणाति । तनूनप्त्र इति
तनू - नप्त्रे । इति । आह । तनुवः । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेति
सं- अवाद्यन्त । शाक्वराय । इति । आह । शक्त्यै । हि । ते । ताः ।
समवाद्यन्तेति सं- अवाद्यन्त । शक्मन् । ओजिष्ठाय । इति । आह ।
ओजिष्ठम् । हि । ते । तत् । आत्मनः । समवाद्यन्तेति सं- अवाद्यन्त ।
अनाधृष्टमित्यना - धृष्टम् । असि । अनाधृष्यमित्यना - धृष्यम् ।

इति॑ । आ॒ह । अ॒ना॒धृ॒ष्ट॒मि॒त्य॒ना॑ ॥ – धृ॒ष्ट॒म् । हि॑ । ए॒तत् ।

अ॒ना॒धृ॒ष्य॒मि॒त्य॒ना॑ – धृ॒ष्य॒म् । दे॒वा॒ना॒म् । ओ॒जः॑ । 10 (50)

6.2.2.4

इ॒त्या॒ह॒ दे॒वा॒ना॑ ७ ह्ये॒त॒दो॒जो॑ ऽभि॒श॒स्ति॒पा॒ अन॑भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्या॒हा –
भि॒श॒स्ति॒पा॒ ह्ये॒त॒द – न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒म॒नु॒ मे॒ दी॒क्षां॑ दी॒क्षा॒प॒ति॒-
म॒न्य॒ता॒मि॒त्या॒ह॒ यथा॑य॒जु॒रे॒वै॒त॒द्-घृ॒तं॑ वै॒ दे॒वा॒ व॒ज्रं॑ कृ॒त्वा॒ सोम॑म॒घ्न-
न्न॒न्ति॒क॒मि॒व॒ खलु॑ वा अ॒स्यै॒तच्च॑र॒न्ति॒ यत् ता॑नू॒न॒प्त्रे॒ण प्र॑च॒र॒न्त्य॑ ७
शु॒र॑ ७ शु॒स्ते॒ दे॒व सो॒मा॑ ऽऽ *प्या॒य॒ता॒मि॒त्या॒ह॒ य- [] 11

6.2.2.4 - Padam

इति॑ । आ॒ह । दे॒वा॒ना॒म् । हि॑ । ए॒तत् । ओ॒जः॑ । अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒
इ॒त्य॒भि॒श॒स्ति॒-पाः॑ । अ॒न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्य॒न॒भि॒ – श॒स्ते॒न्य॒म् । इति॑ ।

आ॒ह । अ॒भि॒श॒स्ति॒पा॒ इ॒त्य॒भि॒श॒स्ति॒ – पाः॑ । हि॑ । ए॒तत् ।

अ॒न॒भि॒श॒स्ते॒न्य॒मि॒त्य॒न॒भि॒ – श॒स्ते॒न्य॒म् । अ॒न्वि॒ति॑ । मे॒ । दी॒क्षा॒म् ।

दी॒क्षा॒प॒ति॒रि॒ति॑ दी॒क्षा॒ – प॒तिः॑ । म॒न्य॒ता॒म् । इति॑ । आ॒ह ।

यथा॑य॒जु॒रि॒ति॑ यथा॑ – य॒जुः॑ । ए॒व । ए॒तत् । घृ॒त॒म् । वै॒ । दे॒वाः॑ ।

व॒ज्रम् । कृ॒त्वा । सोम॑म् । अ॒घ्नन् । अ॒न्तिकम् । इ॒व । खलु॑ । वै ।
अ॒स्य । ए॒तत् । च॒रन्ति॑ । यत् । तानू॑न॒प्त्रेणे॑ति॒ तानू॑ – न॒प्त्रेण॑ ।
प्र॒च॒रन्ती॑ति॒ प्र – च॒रन्ति॑ । अ॒शु॒रशु॑रि॒त्यशुः॑ – अ॒शुः । ते ।
दे॒व । सोम॑ । ए॒ति । प्या॑य॒ताम् । इ॒ति । आ॒ह । यत् । 11 (50)

6.2.2.5

–दे॒वास्या॑पु॒वाय॑ते॒ यन्मी॑यते – तदे॒वा॒स्यै॒तेनाऽऽ *प्या॑य॒यत्या॑
तुभ्य॑मिन्द्रः॒ प्या॑य॒तामा॑ त्वमिन्द्रा॑य॒ प्या॑य॒स्वेत्या॑ – हो॒भावे॑वेन्द्रं॒ च
सोमं॑ चाऽऽ*प्या॑य॒यत्या॑ प्या॑य॒य स॒खीन्थ् स॒न्या मे॑ध॒येत्या॑ह॒र्त्विजो॑
वा अ॒स्य स॒खाय॑स्ताने॒वाऽऽ*प्या॑य॒यति॑ स्व॒स्ति ते॑ दे॒व सोम॑
सु॒त्याम॑शी॒ये – [] 12

6.2.2.5 - Padam

ए॒व । अ॒स्य । अ॒पु॒वाय॑ते॒ । यत् । मी॑यते । तत् । ए॒व । अ॒स्य ।
ए॒तेन॑ । ए॒ति । प्या॑य॒यति॑ । ए॒ति । तुभ्य॑म् । इन्द्रः॑ । प्या॑य॒ताम् ।
ए॒ति । त्वम् । इन्द्रा॑य । प्या॑य॒स्व । इ॒ति । आ॒ह । उ॒भौ । ए॒व ।
इन्द्र॑म् । च । सोम॑म् । च । ए॒ति । प्या॑य॒यति॑ । ए॒ति । प्या॑य॒य ।

स॒खीन् । स॒न्या । मे॒धया॑ । इति॑ । आ॒ह । ऋ॒त्विजः॑ । वै । अ॒स्य ।
स॒खायः॑ । तान् । ए॒व । एति॑ । प्या॒ययति॑ । स्व॒स्ति । ते । दे॒व ।
सो॒म । सु॒त्याम् । अ॒शीय॑ । 12 (50)

6.2.2.6

–त्या॒हा ऽऽ*शि॒षमे॒वैता॒मा शा॒स्ते प्र वा ए॒तेऽस्मा॑–ल्लो॒काच्च्य॑वन्ते॒ ये
सो॒ममा॑–प्या॒ययन्त्य॑–न्तरि॒क्षदे॒वत्यो॑ हि सो॒म आ॒प्यायि॑त ए॒ष्टा रा॒यः
प्रे॒षे भ॒गाये॒त्याह॑ द्या॒वापृ॒थिवी॑भ्यामे॒व न॒मस्कृ॑त्यास्मिन् लो॒के
प्रति॑ तिष्ठन्ति दे॒वासु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् ते दे॒वा बि॒भ्यतो॑ऽग्निं
प्रा॒विश॑न् तस्मा॒दाहु॑रग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ इति॑ ते– [] 13

6.2.2.6 - Padam

इति॑ । आ॒ह । आ॒शिष॑मित्या॑–शि॒षम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते ।
प्रेति॑ । वै । ए॒ते । अ॒स्मात् । लो॒कात् । च्य॑वन्ते । ये । सो॒मम् ।
आ॒प्याय॑यन्तीत्या॑–प्या॒ययन्ति॑ । अ॒न्तरि॒क्षदे॒वत्य॑ इत्य॒न्तरि॒क्ष–दे॒वत्यः॑ ।
हि । सो॒मः । आ॒प्यायि॑त इत्या॑ – प्या॒यितः॑ । ए॒ष्टः । रा॒यः । प्रेति॑ ।
इ॒षे । भ॒गाय॑ । इति॑ । आ॒ह ।

द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी॒भ्या॒मि॒ति॒ द्या॒वा॒ – पृ॒थि॒वी॒भ्या॒म् । ए॒व । न॒म॒स्कृ॒त्ये॒ति॒
न॒मः॑ – कृ॒त्य॑ । अ॒स्मि॒न् । लो॒के । प्र॒ती॒ति॑ । ति॒ष्ठ॒न्ति॑ । दे॒वा॒सु॒रा इति॑
दे॒व – अ॒सु॒राः । सँ॒य॒त्ता इति॑ सं – य॒त्ताः । आ॒स॒न् । ते । दे॒वाः ।
बि॒भ्य॑तः । अ॒ग्नि॑म् । प्रे॒ति॑ । अ॒वि॒श॒न् । तस्मा॑त् । आ॒हुः ।
अ॒ग्निः॑ । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । इति॑ । ते । 13 (50)

6.2.2.7

ऽग्नि॑मे॒व वरू॑थं कृ॒त्वा ऽसु॑रा॒नभ्य॑भव॒-न्न॒ग्नि॑मि॒व ख॒लु वा ए॒ष
प्र॒वि॒श॒ति॒ योऽवा॑न्त॒रदी॒क्षामु॑पैति॒ भ्रातृ॑व्या॒भिभू॑त्यै भव॒त्यात्म॑ना
परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भव॒त्यात्मान॑मे॒व दी॒क्षया॑ पाति॒ प्र॒जाम॑वा॒न्त॒रदी॒क्षया॑
सन्त॑रां मे॒खला॑ꣳ स॒माय॑च्छते॒ प्र॒जा ह्या॑त्म॒नोऽन्त॑र॒तरा॑ त॒प्तव्र॑तो
भव॑ति॒ मद॑न्ती॒भिर्मा॑र्जयते॒ निर्ह्य॑ग्निः शी॒तेन॑ वा॒यति॑ स॒मिद्ध्यै॑ या ते
अ॒ग्ने () रु॒द्रिया॑ त॒नूरि॑त्याह॒ स्वयै॑वैनद् दे॒वत॑या व्रतयति॒ सयो॑नि॒त्वाय॑
शान्त्यै॑ । 14

6.2.2.7 - Padam

अ॒ग्निम् । ए॒व । व॒रू॒थम् । कृ॒त्वा । अ॒सु॒रान् । अ॒भी॒ति॒ । अ॒भ॒वन् ।
अ॒ग्निम् । इ॒व । ख॒लु । वै । ए॒षः । प्रे॒ति॒ । वि॒श॒ति॒ । यः ।
अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षामि॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षाम् । उ॒पै॒ती॒त्यु॒प – ए॒ति॒ ।
भ्रा॒तृ॒व्या॒भि॒भू॒त्या इति॑ भ्रा॒तृ॒व्य – अ॒भि॒भू॒त्यै॒ । भ॒व॒ति॒ । आ॒त्म॒ना॑ ॥
प॒रे॒ति॒ । अ॒स्य॒ । भ्रा॒तृ॒व्यः । भ॒व॒ति॒ । आ॒त्मा॒नम्॑ ॥ ए॒व । दी॒क्षया॑ ॥
पा॒ति॒ । प्र॒जा॒मि॒ति॒ प्र – जा॒म् । अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षये॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षया॑ ॥
स॒न्त॒रा॒मि॒ति॒ सं – त॒राम् । मे॒ख॒लाम् । स॒मा॒य॒च्छ॒त इति॑
सं – आ॒य॒च्छ॒ते । प्र॒जे॒ति॒ प्र – जा॒ । हि॒ । आ॒त्म॒नः॑ ।
अ॒न्त॒र॒त॒रे॒त्य॒न्त॒र – त॒रा । त॒प्त॒व्र॒त इति॑ त॒प्त – व्र॒तः॑ । भ॒व॒ति॒ ।
म॒द॒न्ती॒भिः॑ । मा॒र्ज॒य॒ते॒ । नि॒रि॒ति॒ । हि॒ । अ॒ग्निः॑ । शी॒ते॒न॑ । वा॒य॒ति॒ ।
स॒मि॒द्ध्य॑ इति॑ सं-इ॒द्ध्यै॒ । या॒ । ते॒ । अ॒ग्ने॒ () । रु॒द्रि॒या । त॒नूः॑ ।
इति॑ । आ॒ह॒ । स्व॒या॑ ॥ ए॒व । ए॒न॒त् । दे॒व॒त॒या॑ । व्र॒त॒य॒ति॒ ।
स॒यो॒नि॒त्वा॒ये॒ति॒ स॒यो॒नि – त्वा॒य॑ । शान्॒त्यै॑ ॥ 14 (61)

(यो – वा – ओज – आह य – दशीये – ति ते – ऽग्न –
एकादश च) (A2)

6.2.3.1

तेषाम॑सुराणां॑ तिस्रः॑ पुर॑ आस-न्नयस्म-य्यवमा॑ऽथ रजता॑ऽथ हरिणी॑
ता दे॒वा जेतुं॑ नाश॑क्नुवन् ता उप॑सदै॒वाजिगीषन्॑ तस्मा॑दाहु॒र्यश्चै॒वं
वेद॑ यश्च॒ नोप॑सदा वै महा॑पुरं जय॒न्तीति॑ त इषु॑ सम॑स्कुर्वता-
ग्नि॑मनीकं॒ सोमं॑ शल्यं॒ विष्णुं॑ तेज॑नं ते॒ऽब्रुवन्॑ क
इ॒माम॑सिष्यतीति- [] 15

6.2.3.1 - Padam

तेषाम्॑ । असुराणाम्॑ । तिस्रः॑ । पुरः॑ । आसन् । अयस्मयी॑ । अवमा ।
अथ । रजता । अथ । हरिणी । ताः । देवाः । जेतुम् । न ।
अशक्नुवन् । ताः । उपसदेत्युप – सदा । एव । अजिगीषन् ।
तस्मात् । आहुः । यः । च । एवम् । वेद । यः । च । न ।
उपसदेत्युप – सदा । वै । महापुरमिति॑ महा – पुरम् । जयन्ति ।
इति । ते । इषुम् । समिति॑ । अकुर्वत । अग्निम् । अनीकम् ।

सोमम् । शल्यम् । विष्णुम् । तेजनम् । ते । अब्रुवन् । कः ।

इमाम् । असिष्यति । इति । 15 (50)

6.2.3.2

रुद्र इत्यब्रुवन् रुद्रो वै क्रूरः सोऽस्यत्विति सोऽब्रवीद् वरं वृणा
अहमेव पशूना-मधिपतिरसानीति तस्माद् रुद्रः पशूना-
मधिपतिस्ताऽरुद्रोऽवासृजत् स तिस्रः पुरो भित्त्वैभ्यो लोकेभ्यो-
ऽसुरान् प्राणुदत् यदुपसद उपसद्यन्ते भ्रातृव्यपराणुत्यै नान्यामाहुतिं
पुरस्ता-ज्जुहुयाद्-यदन्यामाहुतिं पुरस्ताज्जुहुया- [] 16

6.2.3.2 - Padam

रुद्रः । इति । अब्रुवन् । रुद्रः । वै । क्रूरः । सः । अस्यतु । इति ।
सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । अहम् । एव । पशूनाम् ।
अधिपतिरित्यधि - पतिः । असानि । इति । तस्मात् । रुद्रः ।
पशूनाम् । अधिपतिरित्यधि - पतिः । ताम् । रुद्रः । अवेति ।
असृजत् । सः । तिस्रः । पुरः । भित्त्वा । एभ्यः । लोकेभ्यः ।
असुरान् । प्रेति । अनुदत् । यत् । उपसद इत्युप - सदः ।

उपस॒द्यन्त॑ इत्यु॒प-स॒द्यन्ते॑ । भ्रातृ॑व्यपराणुत्या इति भ्रातृ॑व्य-पराणु॒त्यै ।
न । अ॒न्याम् । आहु॑तिमि॒त्या - हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । यत् ।
अ॒न्याम् । आहु॑तिमि॒त्या - हु॒तिम् । पु॒रस्ता॑त् । जुहु॒यात् । 16 (50)

6.2.3.3

द॒न्यन्मुखं॑ कुर्या॒थ् सु॒वेणा॑ऽघा॒रमा॑ घा॒रय॑ति य॒ज्ञस्य॑ प्र॒ज्ञात्यै॑
परा॑डति॒क्रम्य॑ जुहोति॒ परा॑च ए॒वैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑ यज॒मानो॑ भ्रातृ॑व्यान्
प्र णु॑दते पुनर॒त्याक्र॑म्योप॒सदं॑ जुहोति॒ प्रणु॑द्यै॒वैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑
भ्रातृ॑व्याज्जित्वा भ्रातृ॑व्यलो॒क-म॑भ्यारो॒हति॑ दे॒वा वै याः प्रा॑तरुप॒सदं॑
उपा॑सीद-न्नह॒स्ताभि॑रसुरा॒न् प्रा॑णुदन्त॒ याः सा॒यञ् रा॒त्रियै॑ ताभि॒र्यथ्
सा॒यं प्रा॑तरुप॒सद- [] 17

6.2.3.3 - Padam

अ॒न्यत् । मु॒खम् । कुर्या॑त् । सु॒वेण॑ । आ॒घा॒रमि॒त्या - घा॒रम् । ए॒ति ।
घा॒रय॑ति । य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ज्ञा॒त्या इति॑ प्र - ज्ञा॒त्यै । परा॑ड् ।
अ॒ति॒क्र॒म्ये॒त्यति॑ - क्र॒म्य । जुहो॑ति । परा॑चः । ए॒व । ए॒भ्यः ।
लो॒केभ्यः॑ । यज॒मानः॑ । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नु॒दते॑ ।

पुनः॑ । अ॒त्या॒क्र॒म्ये॒त्य॑ति – आ॒क्र॒म्य॑ । उ॒प॒स॒द॒मि॒त्यु॒प॑ – स॒द॒म् ।
जु॒हो॒ति॑ । प्र॒णु॒द्ये॒ति॑ प्र – नु॒द्य॑ । ए॒व । ए॒भ्यः॑ । लो॒के॒भ्यः॑ ।
भ्रा॒तृ॒व्यान् । जि॒त्वा । भ्रा॒तृ॒व्य॒लो॒क॒मि॒ति॑ भ्रा॒तृ॒व्य॑ – लो॒क॒म् ।
अ॒भ्या॒रो॒ह॒ती॒त्य॑भि – आ॒रो॒ह॒ति॑ । दे॒वाः । वै । याः । प्रा॒तः । उ॒प॒स॒द॒
इ॒त्यु॒प॑ – स॒दः॑ । उ॒पा॒सी॒द॒न्नि॒त्यु॒प॑ – अ॒सी॒द॒न् । अ॒हः॑ । ता॒भिः॑ ।
अ॒सु॒रा॒न् । प्रे॒ति॑ । अ॒नु॒द॒न्त॑ । याः । सा॒य॒म् । रा॒त्रि॒यै । ता॒भिः॑ । यत् ।
सा॒य॒म्प्रा॒तरि॑ति सा॒य॒म् – प्रा॒तः॑ । उ॒प॒स॒द॒ इ॒त्यु॒प॑ – स॒दः॑ । 17 (50)

6.2.3.4

उ॒प॒स॒द्य॒न्ते॑ ऽहो॒रा॒त्रा॒भ्या॒मे॒व॑ तद्-य॒ज॒मा॒नो॑ भ्रा॒तृ॒व्यान् प्र॑ णु॒द॒ते॑
याः प्रा॒तर्या॒ज्याः॑ स्यु॒स्ताः॑ सा॒यं पु॒रोऽनु॒वा॒क्याः॑ कुर्या॒दया॑तयाम॒त्वाय॑
ति॒स्र उ॒प॒स॒द॒ उपै॑ति त्रय॑ इ॒मे लो॒का इ॒मा॒ने॒व लो॒का॒न् प्री॑णाति
ष॒ट्थं॑ सं प॒द्य॒न्ते॑ ष॒ड्वा ऋ॒त॒व ऋ॒तू॒ने॒व प्री॑णाति द्वा॒द॒शा॒ही॒ने सो॒म
उपै॑ति द्वा॒द॒श मा॒साः॑ सँव॒त्स॒रः॑ संव॒त्स॒र॒मे॒व प्री॑णाति चतु॒र्विं॒श॒तिः॑

सं- [] 18

6.2.3.4 - Padam

उपस॒द्यन्त॑ इत्यु॒प – स॒द्यन्ते॑ । अ॒हो॒रा॒त्राभ्या॑मित्य॒हः – रा॒त्राभ्या॑म् ।
ए॒व । तत् । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑ । नुद॑ते । याः । प्रा॒तः ।
याज्याः॑ । स्युः । ताः । सा॒यम् । पु॒रो॒नु॒वाक्या॑ इति॑
पु॒रः – अ॒नु॒वाक्याः॑ । कुर्या॑त् । अ॒या॒त॒या॒म॒त्वा॒येत्य॑या॒त॒या॒म – त्वा॒य ।
ति॒स्रः । उप॒स॒द इत्यु॒प – स॒दः । उपेति॑ । ए॒ति । त्रयः॑ । इ॒मे ।
लो॒काः । इ॒मा॒न् । ए॒व । लो॒का॒न् । प्री॒णा॒ति । षट् । स॒मि॒ति ।
प॒द्यन्ते॑ । षट् । वै । ऋ॒त॒वः । ऋ॒तून् । ए॒व । प्री॒णा॒ति । द्वा॒द॒श ।
अ॒ही॒ने॑ । सो॒मै॑ । उपेति॑ । ए॒ति । द्वा॒द॒श । मा॒साः । सँ॒व॒त्स॒र इति॑
सं – व॒त्स॒रः । सँ॒व॒त्स॒रमि॑ति सं – व॒त्स॒रम् । ए॒व । प्री॒णा॒ति ।
चतु॑र्विं॒शति॑रिति॒ चतुः॑ – विं॒शतिः॑ । स॒मि॒ति । 18 (50)

6.2.3.5

प॒द्यन्ते॑ चतु॑र्विं॒शति॑-र॒र्ध॒मा॒सा अ॒र्ध॒मा॒साने॒व प्री॒णा॒त्या॒रा॒ग्रा –
म॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षा-मु॒पे॒या॒द्यः का॒म॒ये॒ताऽस्मि॑न् मे॒ लो॒केऽर्धु॑क॒ञ्च
स्या॒दि॒त्ये॒क॒म॒ग्रेऽथ॑ द्वा॒व॒थ त्री॑न॒थ च॒तु॒र ए॒षा वा आ॒रा॒ग्रा ऽवा॒न्त॒र॒दी॒क्षा

ऽस्मिन्नेवास्मै॑ लो॒केऽर्धु॑कं भवति॑ परो॒वरी॑यसी-मवा॒न्तर॑दीक्षा-
मुपे॒याद्यः॑ का॒मये॑तामुष्मिन्॑ मे लो॒केऽर्धु॑कञ् स्या॒दिति॑ च॒तुरो॑ऽग्रे ()
ऽथ॒ त्री॒नथ॒ द्वा॒वथै॑क॒मेषा॑ वै परो॒वरी॑यस्य-वा॒न्तर॑दीक्षा ऽमुष्मिन्नेवास्मै॑
लो॒केऽर्धु॑कं भवति॑ । 19

6.2.3.5 - Padam

प॒द्यन्ते॑ । च॒तुर्वि॑ञ्शतिरिति॑ चतुः॑ - वि॒ञ्शतिः॑ । अ॒र्धमा॑सा
इत्य॑र्ध - मा॒साः । अ॒र्धमा॑सानित्य॑र्ध - मा॒सान् । ए॒व । प्री॒णाति॑ ।
आ॒रा॒ग्रा॒मित्या॑रा - अ॒ग्राम् । अ॒वा॒न्तर॑दीक्षा॒मित्य॑वा॒न्तर - दी॒क्षाम् ।
उपे॑ति । इ॒यात् । यः । का॒मये॑त । अ॒स्मिन् । मे । लो॒के । अ॒र्धु॒कम् ।
स्यात् । इति॑ । ए॒कम् । अ॒ग्रे । अथ॑ । द्वौ । अथ॑ । त्री॒न् । अथ॑ ।
च॒तुरः॑ । ए॒षा । वै । आ॒रा॒ग्रे॒त्या॒रा - अ॒ग्रा । अ॒वा॒न्तर॑दीक्षेत्य॑वा॒न्तर -
दी॒क्षा । अ॒स्मिन् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के । अ॒र्धु॒कम् । भव॑ति ।
परो॒वरी॑यसीमिति॑ प॒रः - व॒री॒यसी॑म् । अ॒वा॒न्तर॑दीक्षा॒मित्य॑वा॒न्तर -
दी॒क्षाम् । उपे॑ति । इ॒यात् । यः । का॒मये॑त । अ॒मुष्मिन् । मे । लो॒के ।

अर्धु॑कम् । स्यात् । इति॑ । चतुरः॑ । अग्रै॑ () । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ ।
 द्वौ । अथ॑ । एकम् । एषा॑ । वै । परो॑वरीयसीति॑ परः – वरी॑यसि ।
 अ॒वा॒न्त॒र॒दी॒क्षे॒त्य॒वा॒न्त॒र – दी॒क्षा । अ॒मु॒ष्मिन् । ए॒व । अ॒स्मै । लो॒के ।
 अर्धु॑कम् । भवति॑ । 19 (66) (अ॒सि॒ष्य॒तीति॑ – जुहु॑याथ् – सायं
 प्रा॒त॒रु॒प॒स॒द – श्रु॑तुर्वि॒शतिः॑ सं – चतुरो॑ऽग्रे – षोड॑श च) (A3)

6.2.4.1

सुव॑र्गं वा ए॒ते लो॒कं य॑न्ति य॒ उप॒स॒द उप॑यन्ति तेषां॑ य॒ उ॒न्नय॑ते
 ही॒यत॑ ए॒व स नो॒द॒नेषी॑ति सू॒न्नीय॑मिव यो वै स्वार्थे॑तां य॒ताऽश्रान्तो॑
 ही॒यत॑ उ॒त स नि॒ष्च्याय॑ सह॒ वस॑ति तस्मा॑त् सकृ॑दु॒न्नीय॑ ना॒प॒रमु॒न्नये॑त
 द॒ध्नो॒न्नये॑तैत॒द्वै प॒शूना॑ रूपं॒ रूपे॑णै॒व प॒शून्व रु॒न्धे – [] 20

6.2.4.1 - Padam

सुव॑र्गमिति॑ सुवः – गम् । वै । ए॒ते । लो॒कम् । य॑न्ति । ये । उप॒स॒द
 इत्यु॑प – स॒दः । उप॑यन्तीयु॒प – य॑न्ति । तेषा॑म् । यः । उ॒न्नय॑त
 इत्यु॑त् – न॒यते॑ । ही॒यते॑ । ए॒व । सः । न । उ॒दिति॑ । अ॒नेषि॑ । इति॑ ।
 सू॒न्नीय॑मिति॑ सु – उ॒न्नीय॑म् । इ॒व । यः । वै ।

स्वार्थे॑तामि॒ति॑ स्वार्थ॑-इ॒ताम् । य॒ताम् । श्रान्तः॑ । ही॒यते॑ । उ॒त । सः ।
नि॒ष्ट्याय॑ । स॒ह । व॒सति॑ । तस्मा॑त् । स॒कृत् । उ॒न्नीये॑त्यु॒त्-नी॒य ।
न । अ॒परम् । उ॒दि॒ति । न॒येत॑ । द॒ध्ना । उ॒दि॒ति । न॒येत॑ । ए॒तत् । वै ।
प॒शूनाम् । रू॒पम् । रू॒पेण॑ । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । 20 (50)

6.2.4.2

य॒ज्ञो दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑त वि॒ष्णू रू॒पं कृ॒त्वा स पृ॒थि॒वीं प्रा॒वि॒शत्
तं दे॒वा ह॒स्तान्त् स॒ꣳ र॒भ्यैच्छ॑न् तमि॒न्द्र उ॒पर्यु॑पर्य॒त्यक्रा॑मत्
सोऽब्र॑वीत् को मा॒ऽयमु॑पर्यु॒पर्य॒त्यक्र॑मी-दि॒त्यहं॑ दु॒र्गे ह॒न्तेत्य॑थ
कस्त्व॑मित्य॒हं दु॒र्गादा॑ह॒र्तेति॑ सोऽब्र॑वीद् दु॒र्गे वै ह॒न्ताऽवो॑च॒था व॒राहो॑ऽयं
वा॒ममो॑षः- [] 21

6.2.4.2 - Padam

य॒ज्ञः । दे॒वेभ्यः॑ । नि॒लाय॑त । वि॒ष्णुः । रू॒पम् । कृ॒त्वा । सः ।
पृ॒थि॒वीम् । प्रे॒ति । अ॒वि॒शत् । तम् । दे॒वाः । ह॒स्तान् । स॒ꣳर॒भ्येति॑
सं - र॒भ्य । ऐ॒च्छन् । तम् । इ॒न्द्रः । उ॒पर्यु॑परी॒त्युपरि॑ - उ॒परि॑ ।
अ॒तीति॑ । अ॒क्रा॒मत् । सः । अ॒ब्र॑वीत् । कः । मा । अ॒यम् ।

उपर्यु॑परीत्यु॑परि – उपरि॑ । अतीति॑ । अ॒क्र॒मीत् । इति॑ । अ॒हम् । दु॒र्ग
इति॑ दुः – गे । ह॒न्ता॑ । इति॑ । अथ॑ । कः । त्वम् । इति॑ । अ॒हम् ।
दु॒र्गादि॑ति दुः – गात् । आ॒ह॒र्तेत्या – ह॒र्ता॑ । इति॑ । सः । अ॒ब्र॒वीत् ।
दु॒र्ग इति॑ दुः – गे । वै । ह॒न्ता॑ । अ॒वोच॑थाः । व॒राहः॑ । अ॒यम् ।
वा॒ममो॑ष इति॑ वा॒म – मो॑षः । 21 (50)

6.2.4.3

स॒प्त॒नां॑ गि॒री॒णां॑ प॒रस्ता॑द्वि॒त्तं॑ वे॒द्य॒मसु॑राणां बि॒भर्ति॑ तं ज॒हि
यदि॑ दु॒र्गे ह॒न्ताऽसी॑ति स द॒र्भपु॑ज्जीलमुद्-वृ॒ह्य स॒प्त गि॒रीन् भि॒त्वा
तम॑ह॒न्थ् सोऽब्र॑वीद् दु॒र्गाद्वा आ॑ह॒र्तावो॑चथा ए॒तमा ह॑रेति तमै॒भ्यो य॒ज्ञ
ए॒व य॒ज्ञमाऽह॑रद्यत् तद्वि॒त्तं॑ वे॒द्य॒मसु॑राणा-मवि॒न्दन्त॑ तदे॒कं वे॒द्यै
वे॒दित्व॑मसु॒राणां॑ – [] 22

6.2.4.3 - Padam

स॒प्त॒ना॒म् । गि॒री॒णा॒म् । प॒रस्ता॑त् । वि॒त्त॒म् । वे॒द्य॒म् । अ॒सु॒राणा॑म् ।
बि॒भर्ति॑ । तम् । ज॒हि । यदि॑ । दु॒र्ग इति॑ दुः – गे । ह॒न्ता॑ ।
अ॒सि॑ । इति॑ । सः । द॒र्भपु॑ज्जीलमि॒ति द॒र्भ – पु॑ज्जीलम् ।

उ॒द्वृ॒ह्येत्यु॑त् – वृ॒ह्य॑ । स॒प्त॑ । गि॒रीन् । भि॒त्वा । तम् । अ॒हन् । सः ।
अ॒ब्रवी॑त् । दु॒र्गादि॑ति दुः – गा॒त् । वै । आ॒हर्ते॑त्या – ह॒र्ता ।
अ॒वोच॑थाः । ए॒तम् । ए॒ति॑ । ह॒र॒ । इ॒ति॑ । तम् । ए॒भ्यः॑ । य॒ज्ञः॑ ।
ए॒व । य॒ज्ञम् । ए॒ति॑ । अ॒हर॑त् । यत् । तत् । वि॒त्तम् । वे॒द्यम्॑ ।
अ॒सुरा॑णाम् । अ॒विन्द॑न्त । तत् । ए॒कम्॑ । वे॒द्यै॑ । वे॒दित्व॑मि॒ति॑
वे॒दि॑ – त्वम् । अ॒सुरा॑णाम् । 22 (50)

6.2.4.4

वा॑ इ॒यम॑ग्र आसी॒द् याव॑दासी॒नः॑ प॒राप॑श्यति॒ ताव॑द् दे॒वानां॑ ते दे॒वा
अ॒ब्रुव॑न्नस्त्वे॒व नो॑ऽस्यामपी॒ति॒ किय॑द्दो दा॒स्याम॑ इति॒ याव॑दिय॒ञ्
स॒लावृ॑की त्रिः प॒रि॒क्राम॑ति॒ ताव॑न्नो द॒त्तेति॑ स इन्द्रः॑ स॒लावृ॑की रू॒पं
कृ॒त्वेमां॑ त्रिः स॒र्वतः॑ प॒र्य॑क्राम॒त् तदि॑मामविन्दन्त॒ यदि॑मामविन्दन्त॒ तद्
वे॒द्यै॑ वे॒दित्व॑ञ् – [] 23

6.2.4.4 - Padam

वै । इ॒यम् । अ॒ग्रै॑ । आ॒सी॒त् । याव॑त् । आसी॒नः॑ । प॒राप॑श्यतीति॒
प॒रा – प॑श्यति॒ । ताव॑त् । दे॒वाना॑म् । ते । दे॒वाः॑ । अ॒ब्रुव॑न् । अ॒स्तु॑ ।

ए॒व । नः॑ । अ॒स्याम् । अ॒पीति॑ । इति॑ । कि॒यत् । वः॑ । दा॒स्यामः॑ ।
 इति॑ । या॒वत् । इ॒यम् । स॒लावृ॑की । त्रिः॑ । परि॒क्राम॑तीति॑
 परि-क्राम॑ति । ता॒वत् । नः॑ । दत्त॑ । इति॑ । सः॑ । इन्द्रः॑ । स॒लावृ॑की ।
 रू॒पम् । कृ॒त्वा । इ॒माम् । त्रिः॑ । सर्व॑तः । परी॑ति । अ॒क्राम॑त् ।
 तत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । यत् । इ॒माम् । अ॒विन्द॑न्त । तत् । वेद्यै॑ ।
 वेदि॑त्वमिति॑ वेदि - त्वम् । 23 (50)

6.2.4.5

सा वा इ॒यञ् सर्वे॑व वेदि॒रिय॑ति श॒क्ष्यामी॑ति त्वा अ॒वमा॑य यजन्ते
 त्रि॒ञ्शत् प॒दानि॑ प॒श्चात् ति॒रश्ची॑ भवति षट्त्रि॒ञ्शत् प्रा॒ची
 चतुर्वि॒ञ्शतिः॑ पु॒रस्ता॑त् ति॒रश्ची॑ द॒शद॑श संप॒द्यन्ते॑ द॒शाक्ष॑रा वि॒राडन्नं॑
 वि॒राड् वि॒राजै॑वान्नाद्यमव रुन्ध उ॒द्धन्ति॑ यदे॒वास्या॑ अमे॒ध्यं तदप॑
 ह॒न्त्युद्ध॑न्ति तस्मा॒दोष॑धयः परा भवन्ति () बर्हिः॑ स्तृ॒णाति॑
 तस्मा॒दोष॑धयः पुनरा भवन्त्युत्तरं बर्हिष॑ उत्तरबर्हिः॑ स्तृ॒णाति॑
 प्र॒जा वै बर्हि॑र्यजमान उत्तर बर्हि॑र्यजमान-मे॒वा-य॑जमाना॒दुत्तरं॑
 करोति॑ तस्माद्-यज॑मानो ऽयज॑माना॒दुत्तरः॑ । 24

6.2.4.5 - Padam

सा । वै । इ॒यम् । सर्वा॑ । ए॒व । वेदिः॑ । इ॒यति॑ । श॒क्ष्या॒मि॒ । इति॑ ।
तु । वै । अ॒व॒मा॒येत्य॑व – मा॒य॒ । य॒ज॒न्ते॑ । त्रि॒ंशत्॑ । प॒दानि॑ ।
प॒श्चात् । ति॒रश्ची॑ । भ॒वति॑ । षट्त्रि॒ंश॒दिति॑ षट् – त्रि॒ंशत्॑ । प्रा॒ची॑ ।
चतु॑र्विंशतिरिति चतुः – वि॒ंश॒तिः॑ । पु॒रस्ता॑त् । ति॒रश्ची॑ ।
द॒श॒द॒शेति॑ द॒श–द॒श॒ । स॒मिति॑ । प॒द्य॒न्ते॑ । द॒शाक्ष॑रेति द॒श–अ॒क्षरा॑ ।
वि॒राडिति॑ वि – राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडिति॑ वि – राट् । वि॒राजेति॑
वि – रा॒जा॑ । ए॒व । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न – अ॒द्यम् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे॑ ।
उ॒दिति॑ । ह॒न्ति॑ । यत् । ए॒व । अ॒स्याः॑ । अ॒मे॒ध्यम् । तत् । अ॒पेति॑ ।
ह॒न्ति॑ । उ॒दिति॑ । ह॒न्ति॑ । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । प॒रेति॑ । भ॒वन्ति॑ () ।
ब॒र्हिः॑ । स्तृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । ओष॑धयः । पु॒नः॑ । ए॒ति॑ । भ॒वन्ति॑ ।
उ॒त्तर॑मित्युत् – त॒रम् । ब॒र्हिषः॑ । उ॒त्तर॑ब॒र्हि॒रित्यु॑त्तर – ब॒र्हिः॑ ।
स्तृ॒णाति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । वै । ब॒र्हिः॑ । य॒ज॒मानः॑ ।
उ॒त्तर॑ब॒र्हि॒रित्यु॑त्तर – ब॒र्हिः॑ । य॒ज॒मानम् । ए॒व । अ॒य॒ज॒माना॑त् ।

उत्तरमित्युत् – तरम् । करोति । तस्मात् । यजमानः । अयजमानात् ।
उत्तर इत्युत् – तरः । 24 (75) (रुन्धे – वाममोषो – वेदित्वमसुराणां
– वेदित्वं – भवन्ति – पञ्चविंशतिश्च) (A4)

6.2.5.1

यद्वा अनीशानो भारमादत्ते वि वै स लिशते यद् द्वादश
साहस्योपसदः स्युस्तिस्त्रोऽहीनस्य यज्ञस्य विलोम क्रियेत तिस्र एव
साहस्योपसदो द्वादशाहीनस्य यज्ञस्य सवीर्यत्वायाथो सलोम क्रियते
वत्सस्यैकः स्तनो भागी हि सोऽथैकः स्तनं व्रतमुपैत्यथ
द्वावथ त्रीनथ चतुर एतद्वै – [] 25

6.2.5.1 - Padam

यत् । वै । अनीशानः । भारम् । आदत्त इत्या – दत्ते । वीति । वै ।
सः । लिशते । यत् । द्वादश । साहस्येति स – अहस्य ।
उपसद इत्युप – सदः । स्युः । तिस्त्रः । अहीनस्य । यज्ञस्य ।
विलोमेति वि – लोम । क्रियेत । तिस्रः । एव ।
साहस्येति स – अहस्य । उपसद इत्युप – सदः । द्वादश ।

अ॒हीन॑स्य । य॒ज्ञस्य॑ । स॒वीर्य॑त्वायेति॑ स॒वीर्य॑ – त्वाय॑ । अथो॑ इति॑ ।
सलो॑मेति॑ स-लोम॑ । क्रि॒यते॑ । व॒त्सस्य॑ । ए॒कः । स्तनः॑ । भा॒गी ।
हि । सः । अथ॑ । ए॒कम् । स्तन॑म् । व्र॒तम् । उपे॑ति । ए॒ति । अथ॑ ।
द्वौ । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । च॒तुरः । ए॒तत् । वै । 25 (50)

6.2.5.2

क्षु॒रप॑वि॒ नाम॑ व्र॒तं ये॑न प्र जा॒तान् भ्रा॑तृ॒व्यान् नु॒दते॑ प्र॒ति
जनि॑ष्यमा॒णान॑थो क॒नीय॑सैव भूय॑ उपै॒ति च॒तुरो॑ऽग्रे स्त॒नान्
व्र॒तमु॑पैत्यथ॑ त्री॒नथ॑ द्वाव॒थैक॑मेत॒द्वै सु॑ज॒घनं॑ नाम॑ व्र॒तं
तप॑स्य॒ सुव॑र्ग्यम॒थो प्रै॑व जा॒यते॑ प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्यवा॒गू
राज॑न्यस्य॒ व्र॒तं क्रू॒रेव॑ वै यवा॒गूः क्रू॒र इ॒व- [] 26

6.2.5.2 - Padam

क्षु॒रप॑वीति॑ क्षु॒र – प॒वि । नाम॑ । व्र॒तम् । ये॑न । प्रे॒ति । जा॒तान् ।
भ्रा॑तृ॒व्यान् । नु॒दते॑ । प्र॒तीति॑ । जनि॑ष्यमा॒णान् । अथो॑ इति॑ । क॒नीय॑सा ।
ए॒व । भूयः॑ । उपे॑ति । ए॒ति । च॒तुरः । अ॒ग्रे । स्त॒नान् । व्र॒तम् ।
उपे॑ति । ए॒ति । अथ॑ । त्रीन् । अथ॑ । द्वौ । अथ॑ । ए॒कम् । ए॒तत् । वै ।

सु॒ज॒घन॑मि॒ति सु॒ – ज॒घन॑म् । ना॒म॒ । व्र॒तम् । तप॑स्यम् । सु॒व॒र्ग्यमि॑ति
सु॒वः – ग्य॑म् । अथो॑ इति॑ । प्रेति॑ । ए॒व । जा॒यते॑ । प्र॒जये॑ति
प्र – जया॑ । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु – भिः॑ । यवा॑गूः । राज॑न्यस्य । व्र॒तम् ।
क्रू॒रा । इ॒व । वै । यवा॑गूः । क्रू॒रः । इ॒व । 26 (50)

6.2.5.3

राज॑न्यो वज्र॑स्य रू॒पम् । समृ॑द्ध्य॒ आ॒मि॒क्षा वै॒श्यस्य॑ पा॒कय॑ज्ञस्य
रू॒पं पु॒ष्ट्यै॑ पयो॑ ब्रा॒ह्मण॑स्य ते॒जो वै ब्रा॒ह्मण॑स्ते॒जः पय॑स्ते॒जसै॒व
ते॒जः पय॑ आ॒त्मन् ध॑त्ते ऽथो॑ पय॑सा वै गर्भा॑ वर्ध॑न्ते गर्भ॑ इ॒व खलु॑
वा ए॒ष यद् दी॑क्षि॒तो यद॑स्य पयो॑ व्र॒तं भव॑त्या॒त्मान॑मे॒व तद् वर्ध॑यति
त्रि॒व्रतो॑ वै म॒नुरा॑सीद् द्वि॒व्रता॑ अ॒सुरा॑ एक॒व्रता॑ – [] 27

6.2.5.3 - Padam

राज॑न्यः । वज्र॑स्य । रू॒पम् । समृ॑द्ध्य॒ इति॑ सं-ऋ॒द्ध्यै॑ । आ॒मि॒क्षा ।
वै॒श्यस्य॑ । पा॒कय॑ज्ञस्येति॑ पा॒क – य॑ज्ञस्य । रू॒पम् । पु॒ष्ट्यै॑ । पयः॑ ।
ब्रा॒ह्मण॑स्य । ते॒जः । वै । ब्रा॒ह्मणः॑ । ते॒जः । पयः॑ । ते॒जसा॑ । ए॒व ।
ते॒जः । पयः॑ । आ॒त्मन् । ध॑त्ते । अथो॑ इति॑ । पय॑सा । वै । गर्भाः॑ ।

व॒र्ध॒न्ते । ग॒र्भः॑ । इ॒व । ख॒लु॑ । वै । ए॒षः॑ । यत् । दी॒क्षितः॑ । यत् ।
अ॒स्य॑ । प॒यः॑ । व्र॒तम् । भ॒वति॑ । आ॒त्मानम्॑ । ए॒व । तत् । व॒र्धय॑ति ।
त्रि॒व्र॒त इति॑ त्रि – व्र॒तः॑ । वै । म॒नुः॑ । आ॒सीत् । द्वि॒व्र॒ता इति॑
द्वि – व्र॒ताः॑ । अ॒सुराः॑ । ए॒क॒व्र॒ता इत्ये॒क – व्र॒ताः॑ । 27 (50)

6.2.5.4

दे॒वाः प्रा॒त॒र्म॒ध्यंदि॑ने सा॒यं तन् म॒नो॑र्व्र॒तमा॑सीत् पा॒क॒य॒ज्ञस्य॑ रू॒पं पु॒ष्ट्यै॑
प्रा॒तश्च॑ सा॒यं चा॒सुरा॑णां निर्म॒ध्यं क्षु॒धो रू॒पं त॒तस्ते॑ प॒राऽभ॑वन्
म॒ध्यंदि॑ने म॒ध्यरा॑त्रे दे॒वानां॑ त॒तस्ते॑ऽभ॒वन्त् सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन् य॒दस्य॑
म॒ध्यंदि॑ने म॒ध्यरा॑त्रे व्र॒तं भ॒वति॑ म॒ध्यतो॑ वा अ॒न्नेन॑ भु॒ञ्जते॑ म॒ध्यत॑ ए॒व
तदू॒र्जं ध॑त्ते भ्रा॒तृ॒व्याभि॑भू॒त्यै भ॒वत्या॑त्म॒ना – [] 28

6.2.5.4 - Padam

दे॒वाः । प्रा॒तः । म॒ध्यन्दि॑ने । सा॒यम् । तत् । म॒नोः॑ । व्र॒तम् ।
आ॒सीत् । पा॒क॒य॒ज्ञस्येति॑ पा॒क – य॒ज्ञस्य॑ । रू॒पम् । पु॒ष्ट्यै॑ । प्रा॒तः ।
च । सा॒यम् । च । अ॒सुरा॑णाम् । निर्म॒ध्यमि॑ति निः–म॒ध्यम् । क्षु॒धः ।
रू॒पम् । त॒तः । ते । प॒रेति॑ । अ॒भव॑न् । म॒ध्यन्दि॑ने । म॒ध्यरा॑त्र इति॑

मध्य – रात्रे । देवानाम् । ततः । ते । अभवन् । सुवर्गमिति
सुवः-गम् । लोकम् । आयन् । यत् । अस्य । मध्यन्दिने । मध्यरात्र
इति मध्य-रात्रे । व्रतम् । भवति । मध्यतः । वै । अन्नेन । भुञ्जते ।
मध्यतः । एव । तत् । ऊर्जम् । धत्ते । भ्रातृव्याभिभूत्या इति
भ्रातृव्य – अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । 28 (50)

6.2.5.5

पराऽस्य भ्रातृव्यो भवति गर्भो वा एष यद् दीक्षितो योनि दीक्षितविमितं
यद् दीक्षितो दीक्षितविमितात् प्रवसेद् यथा योनेर्गर्भः स्कन्दति
तादृगेव तन्न प्रवस्तव्यमात्मनो गोपीथायैष वै व्याघ्रः कुलगोपो
यदग्निस्तस्माद् यद् दीक्षितः प्रवसेत् स एनमीश्वरोऽनूत्थाय हन्तोर्न
प्रवस्तव्यमात्मनो गुप्त्यै दक्षिणतः शय एतद्वै यजमानस्या ()
ऽऽ*यतन७स्व एवाऽऽ*यतने शये ऽग्निमभ्यावृत्य शये देवता एव
यज्ञमभ्यावृत्य शये । 29

6.2.5.5 - Padam

परेति॑ । अस्य॑ । भ्रातृ॑व्यः । भवति॑ । गर्भः॑ । वै । एषः॑ । यत् ।
दीक्षितः॑ । योनिः॑ । दीक्षितविमितमिति॑ दीक्षित – विमितम् । यत् ।
दीक्षितः॑ । दीक्षितविमितादिति॑ दीक्षित – विमितात् । प्रवसेदिति॑
प्र – वसेत्॑ । यथा॑ । योनेः॑ । गर्भः॑ । स्कन्दति॑ । तादृक्॑ । एव ।
तत् । न । प्रवस्तव्यमिति॑ प्र – वस्तव्यम्॑ । आत्मनः॑ । गोपी॑थाय ।
एषः॑ । वै । व्याघ्रः॑ । कुलगोप॑ इति कुल – गोपः॑ । यत् । अग्निः॑ ।
तस्मात्॑ । यत् । दीक्षितः॑ । प्रवसेदिति॑ प्र – वसेत्॑ । सः॑ । एनम्॑ ।
ईश्वरः॑ । अनूत्थायेत्यनु॑ – उत्थाय॑ । हन्तौः॑ । न । प्रवस्तव्यमिति॑
प्र – वस्तव्यम्॑ । आत्मनः॑ । गुप्त्यै॑ । दक्षिणतः॑ । शये॑ । एतत् । वै ।
यजमानस्य॑ () । आयतनमित्या॑ – यतनम्॑ । स्वे॑ । एव । आयतन॑
इत्या॑-यतने । शये॑ । अग्निम्॑ । अभ्यावृत्येत्यभि॑-आवृत्य॑ । शये॑ ।
देवताः॑ । एव । यज्ञम्॑ । अभ्यावृत्येत्यभि॑ – आवृत्य॑ । शये॑ । 29 (63)
(एतद्वै-कूर॑ इवै-कव्रता॑-आत्मना॑-यजमानस्य॑-त्रयोदश॑ च) (A5)

6.2.6.1

पुरो॑ह॒वि॒षि॒ दे॒व॒य॒ज॒ने॒ या॒ज॒ये॒द्यं॒ का॒म॒ये॒तो॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॒ य॒ज्ञो॒ न॒मे॒द॒भि॒
सु॒व॒र्गं॑ लो॒कं॑ ज॒ये॒दित्ये॒तद्वै॒ पुरो॑ह॒वि॒र्दे॒व॒य॒ज॒नं॑ य॒स्य॒ हो॒ता॑ प्रा॒त॒र॒नु॒वा॒क॒
-म॒नु॒ब्रु॒व-न्न॒ग्नि॒म॒प॒ आ॒दि॒त्य॒म॒भि॒ वि॒प॒श्य॒त्यु॒पै॒न॒मु॒त्त॒रो॒ य॒ज्ञो॒ न॒म॒त्य॒भि॒
सु॒व॒र्गं॑ लो॒कं॑ ज॒य॒त्या॒प्ते॒ दे॒व॒य॒ज॒ने॒ या॒ज॒ये॒द् -भ्रा॒तृ॒व्य॒व॒न्तं॑ प॒न्थां॑
वा॒ऽधि॒स्प॒र्श॒ये॒त् क॒र्त॒ं वा॒ या॒व॒न्ना॒न॒से॒ या॒त॒वै- [] 30

6.2.6.1 - Padam

पुरो॑ह॒वि॒षी॒ति॒ पुरः॑-ह॒वि॒षि॒ । दे॒व॒य॒ज॒न॒ इति॑ दे॒व-य॒ज॒ने॒ । या॒ज॒ये॒त् ।
य॒म् । का॒म॒ये॒त॒ । उ॒पे॒ति॒ । ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ ।
न॒मे॒त् । अ॒भी॒ति॒ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः॑-ग॒म् । लो॒क॒म् । ज॒ये॒त् । इति॑ ।
ए॒त॒त् । वै । पुरो॑ह॒वि॒रि॒ति॒ पुरः॑-ह॒विः॑ । दे॒व॒य॒ज॒न॒मि॒ति॒ दे॒व-य॒ज॒न॒म् ।
य॒स्य॒ । हो॒ता॑ । प्रा॒त॒र॒नु॒वा॒क॒मि॒ति॒ प्रा॒तः॑-अ॒नु॒वा॒क॒म् । अ॒नु॒ब्रु॒व॒न्नि॒त्य॒नु॒
-ब्रु॒व॒न् । अ॒ग्नि॒म् । अ॒पः॑ । आ॒दि॒त्य॒म् । अ॒भी॒ति॒ । वि॒प॒श्य॒ती॒ति॒
वि-प॒श्य॒ति॒ । उ॒पे॒ति॒ । ए॒न॒म् । उ॒त्त॒र॒ इत्यु॒त् - त॒रः॑ । य॒ज्ञः॑ । न॒म॒ति॒ ।
अ॒भी॒ति॒ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः॑ - ग॒म् । लो॒क॒म् । ज॒य॒ति॒ । आ॒प्ते॒ ।

दे॒वय॑जन॒ इति॑ दे॒व-य॑जने । या॒जये॑त् । भ्रातृ॑व्यवन्तमि॒ति
भ्रातृ॑व्य-वन्तम् । पन्था॑म् । वा । अधि॑स्पर्शयेदित्य॒धि-स्पर्श॑येत् ।
कर्त॑म् । वा । यावत् । न । अन॑से । यात॑वै । 30 (50)

6.2.6.2

न रथा॑यैतद्वा आ॒प्तं दे॒वय॑जनमा॒प्नोत्ये॒व भ्रातृ॑व्यं नैनं॑ भ्रातृ॑व्य
आ॒प्नोत्ये॒कोन्न॑ते दे॒वय॑जने या॒जये॑त् प॒शुकाम॑-मे॒कोन्न॑ताद्वै
दे॒वय॑जनादङ्गि॑रसः प॒शून॑सृजन्तान्तरा॑ सदो॒हवि॑र्धाने उ॒न्नत॑ꣳ
स्यादे॒तद्वा ए॒कोन्न॑तं दे॒वय॑जनं प॒शुमा॑नेव भवति॑ त्र्यु॒न्नते॑ दे॒वय॑जने
या॒जये॑त् सु॒वर्ग॑कामं त्र्यु॒न्नता॑द्वै दे॒वय॑जनादङ्गि॑रसः सु॒वर्गं लो॒कमा॑य-
न्नन्तरा॑ ऽऽह॒वनी॑यं च ह॒विर्धा॑नं चो- [] 31

6.2.6.2 - Padam

न । रथा॑य । ए॒तत् । वै । आ॒प्तम् । दे॒वय॑जनमि॒ति दे॒व - य॑जनम् ।
आ॒प्नोति॑ । ए॒व । भ्रातृ॑व्यम् । न । ए॒नम् । भ्रातृ॑व्यः । आ॒प्नोति॑ ।
ए॒कोन्न॑त इत्ये॒क-उ॒न्नते॑ । दे॒वय॑जन॒ इति॑ दे॒व - य॑जने । या॒जये॑त् ।
प॒शुकाम॑मि॒ति प॒शु - का॒मम् । ए॒कोन्न॑तादित्ये॒क - उ॒न्नता॑त् । वै ।

दे॒वय॑ज॒नादि॑ति दे॒व – य॑ज॒नात् । अ॒ङ्गिर॑सः । प॒शून् । अ॒सृज॑न्त ।
अ॒न्तरा॑ । स॒दोह॑वि॒र्धाने॑ इति॑ स॒दः-ह॑वि॒र्धाने॑ । उ॒न्नत॑मि॒त्युत्-न॑तम् ।
स्यात् । ए॒तत् । वै । ए॒कौन्न॑तमि॒त्येक॑ – उ॒न्नत॑म् । दे॒वय॑ज॒नमि॑ति
दे॒व – य॑ज॒नम् । प॒शुमा॑नि॒ति प॒शु – मा॑न् । ए॒व । भ॒वति॑ । त्र्यु॒न्नत॑
इति॑ त्रि – उ॒न्नते॑ । दे॒वय॑ज॒न इति॑ दे॒व – य॑ज॒ने । या॒जये॑त् ।
सु॒वर्ग॑का॒ममि॑ति सु॒वर्ग॑ – का॒मम् । त्र्यु॒न्नता॑दि॒ति त्रि – उ॒न्नता॑त् ।
वै । दे॒वय॑ज॒नादि॑ति दे॒व – य॑ज॒नात् । अ॒ङ्गिर॑सः । सु॒वर्ग॑मि॒ति
सु॒वः – ग॑म् । लो॒कम् । आ॒यन् । अ॒न्तरा॑ । आ॒हव॑नी॒यमि॑त्या-
ह॒वनी॑यम् । च । ह॒विर्धा॑नमि॒ति ह॒विः- धा॑नम् । च । 31 (50)

6.2.6.3

-न्नत॑ स्याद॒न्तरा॑ ह॒विर्धा॑नं च स॒दश्चा॑न्तरा स॒दश्च॑ गा॒र्हप॑त्यं
चै॒तद्वै त्र्यु॒न्नतं॑ दे॒वय॑ज॒नं सु॒वर्ग॑मे॒व लो॒कमे॑ति प्र॒तिष्ठि॑ते दे॒वय॑ज॒ने
या॒जये॑त् प्र॒तिष्ठा॑का॒ममे॑तद्वै प्र॒तिष्ठि॑तं दे॒वय॑ज॒नं य॑थ् स॒र्वतः॑ स॒मं

प्र॒त्ये॒व ति॑ष्ठति॒ यत्रा॑न्या॒ अ॒न्या ओ॑ष॒धयो॒ व्यति॑ष॒क्ताः स्यु॑स्तद्-या॒जये॑त्
प॒शु॒का॒ममे॒तद्वै प॑शू॒नाꣳ रू॒पꣳ रू॒पेणै॒वास्मै॑ प॒शू- [] 32

6.2.6.3 - Padam

उ॒न्न॒तमि॑त्यु॒त् - न॒तम् । स्या॑त् । अ॒न्त॒रा । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति
ह॒विः - धा॒नम् । च । स॒दः । च । अ॒न्त॒रा । स॒दः । च ।
गा॒र्ह॒प॒त्यमि॑ति गा॒र्ह - प॒त्यम् । च । ए॒तत् । वै । त्र्यु॒न्न॒तमि॑ति
त्रि - उ॒न्न॒तम् । दे॒व॒य॒ज॒नमि॑ति दे॒व - य॒ज॒नम् । सु॒व॒र्गमि॑ति
सु॒वः - ग॒म् । ए॒व । लो॒कम् । ए॒ति । प्र॒ति॒ष्ठि॒त इति॑ प्र॒ति - स्ति॑थे ।
दे॒व॒य॒ज॒न इति॑ दे॒व - य॒ज॒ने । या॒ज॒ये॒त् । प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒ममि॑ति
प्र॒ति॒ष्ठा - का॒मम् । ए॒तत् । वै । प्र॒ति॒ष्ठि॒तमि॑ति प्र॒ति - स्ति॑तम् ।
दे॒व॒य॒ज॒नमि॑ति दे॒व - य॒ज॒नम् । य॒त् । स॒र्व॒तः । स॒मम् । प्र॒ती॒ति ।
ए॒व । ति॑ष्ठति । य॒त्र । अ॒न्याअ॒न्या इत्य॑न्याः - अ॒न्याः । ओ॑ष॒धयः ।
व्य॒ति॒ष॒क्ता इति॑ वि - अ॒ति॒ष॒क्ताः । स्युः । त॒त् । या॒ज॒ये॒त् ।

प॒शु॒का॒म॒मि॒ति॒ प॒शु – का॒मम् । ए॒तत् । वै । प॒शूना॒म् । रू॒पम् ।
रू॒पे॒ण । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । 32 (50)

6.2.6.4

न॒व रु॒न्धे प॒शु॒मा॒ने॒व भ॒वति॒ निर्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒ते दे॒व॒य॒ज॒ने या॒ज॒ये॒द्यं
का॒म॒ये॒त निर्ऋ॒त्या॒स्य य॒ज्ञं ग्रा॒ह॒ये॒य॒मि॒त्ये॒त॒द्वै निर्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒तं
दे॒व॒य॒ज॒नं य॑थ् स॒दृ॒श्यै स॒त्या ऋ॒क्षं निर्ऋ॒त्यै॒वा॒स्य य॒ज्ञं ग्रा॒ह॒य॒ति
व्या॒वृ॒त्ते दे॒व॒य॒ज॒ने या॒ज॒ये॒द् व्या॒वृ॒त्का॒मं यं पा॒त्रे वा त॒ल्पे वा
मी॒मा॒ꣳसे॒रन् प्रा॒ची॒न॒मा॒ह॒व॒नी॒यात् प्र॒व॒ण॒ꣳ स्या॒त् प्र॒ती॒ची॒नं
गा॒र्ह॒प॒त्या॒दे॒त॒द्वै व्या॒वृ॒त्तं दे॒व॒य॒ज॒नं वि पा॒प्म॒ना () भ्रा॒तृ॒व्ये॒णा-
ऽऽ*व॑र्तते नैनं पा॒त्रे न त॒ल्पे मी॒मा॒ꣳ सन्ते का॒र्ये दे॒व॒य॒ज॒ने
या॒ज॒ये॒द्-भू॒ति॒का॒मं का॒र्यो वै पु॒रु॒षो भ॒व॒त्ये॒व । 33

6.2.6.4 - Padam

अ॒वे॒ति॒ । रु॒न्धे । प॒शु॒मा॒नि॒ति॒ प॒शु – मा॒न् । ए॒व । भ॒व॒ति॒ ।
नि॒र्ऋ॒ति॒गृ॒ही॒त इति॒ निर्ऋ॒ति – गृ॒ही॒ते ।

दे॒वय॑ज॒न इति॑ दे॒व-य॑ज॒ने । या॒जये॑त् । यम् । का॒मये॑त् । निर्ऋ॒त्येति॑
निः-ऋ॒त्या । अ॒स्य । य॒ज्ञम् । ग्रा॒हये॑यम् । इति॑ । ए॒तत् । वै ।
निर्ऋ॒तिगृ॑ही॒तमि॑ति निर्ऋ॒ति - गृ॑ही॒तम् । दे॒वय॑ज॒नमि॑ति दे॒व -
य॒जन॑म् । यत् । स॒दृश्यै॑ । स॒त्याः । ऋ॒क्षम् ।

निर्ऋ॒त्येति॑ निः-ऋ॒त्या । ए॒व । अ॒स्य । य॒ज्ञम् । ग्रा॒हय॑ति ।
व्या॒वृत्त॑ इति॑ वि-आ॒वृत्ते॑ । दे॒वय॑ज॒न इति॑ दे॒व - य॑ज॒ने । या॒जये॑त् ।
व्या॒वृत्का॑ममि॒ति व्या॒वृत्-का॑मम् । यम् । पा॒त्रे । वा । त॒ल्पे । वा ।
मी॒मां॒सेर॑न् । प्रा॒चीन॑म् । आ॒हव॑नी॒यादि॒त्या - ह॑वनी॒यात् । प्र॒व
णमि॑ति प्र - व॒नम् । स्या॒त् । प्र॒तीची॑नम् ।

गा॒र्ह॒पत्या॑दि॒ति गा॒र्ह - प॒त्यात् । ए॒तत् । वै । व्या॒वृत्त॑मि॒ति
वि - आ॒वृत्त॑म् । दे॒वय॑ज॒नमि॑ति दे॒व - य॑ज॒नम् । वी॒ति ।
पा॒प्मना॑ () । भ्रातृ॑व्येण । ए॒ति । वर्त॑ते । न । ए॒नम् । पा॒त्रे । न ।
त॒ल्पे । मी॒मां॒सन्ते॑ । का॒र्ये । दे॒वय॑ज॒न इति॑ दे॒व-य॑ज॒ने । या॒जये॑त् ।

भू॒ति॒का॒म॒मि॒ति॒ भू॒ति॒ – का॒म॒म् । का॒र्यः॑ । वै । पु॒रु॒षः॑ । भ॒व॒ति॑ ।

ए॒व । 33 (68)

(या॒त॒वै – ह॒वि॒र्धा॒नं॑ च – प॒शून् – पा॒प्म॒ना – ऽष्टा॑द॒श च) (A6)

6.2.7.1

ते॒भ्य॑ उ॒त्तर॒वे॒दिः॑ सि॒॒॒॒ही॒ रू॒पं कृ॒त्वो॒भया॑-न॒न्तरा॑ऽप॒क्र॒म्या॑ति॒ष्ठत् ते
दे॒वा अ॒म॒न्य॒न्त॒ य॒त॒रा॒न् वा इ॒य॒मु॒पा॒व॒थ्स्य॑ति॒ त इ॒दं भ॒वि॒ष्य॒न्ती॒ति॒
ता॒मु॒पा॒म॒न्त्र॒य॒न्त॒ सा॑ऽब्र॒वी॒द् वरं॑ वृ॒णै सर्वा॑न् म॒या का॒मा॒न् व्य॑श्न॒व॒थ
पूर्वा॑ तु मा॒ऽग्ने॒राहु॑तिर॒श्न॒व॒ता इति॑ तस्मा॒दु॒त्तर॒वे॒दिं पूर्वा॑म॒ग्ने-
व्या॑धा॒र॒य॒न्ति॒ वा॒रे॒वृ॒त॒॒ ह्य॒स्यै श॒म्य॒या परि॑ मि॒मी॒ते- [] 34

6.2.7.1 - Padam

ते॒भ्यः॑ । उ॒त्तर॒वे॒दि॒रि॒त्यु॒त्तर॑ – वे॒दिः॑ । सि॒॒॒॒हीः॑ । रू॒प॒म् । कृ॒त्वा ।
उ॒भया॑न् । अ॒न्तरा॑ । अ॒प॒क्र॒म्ये॒त्यप॑ – क्र॒म्य । अ॒ति॒ष्ठ॒त् । ते । दे॒वाः ।
अ॒म॒न्य॒न्त॒ । य॒त॒रा॒न् । वै । इ॒य॒म् । उ॒पा॒व॒थ्स्य॑ती॒त्यु॒प-आ॒व॒थ्स्य॑ति॒ ।
ते । इ॒द॒म् । भ॒वि॒ष्य॒न्ति॒ । इति॑ । ता॒म् । उ॒पे॒ति॒ । अ॒म॒न्त्र॒य॒न्त॒ । सा ।
अ॒ब्र॒वी॒त् । वर॑म् । वृ॒णै । सर्वा॑न् । म॒या । का॒मा॒न् । वी॒ति॒ ।

अ॒श्न॒व॒थ । पू॒र्वाम् । तु । मा । अ॒ग्नेः । आ॒हु॒ति॒रि॒त्या – हु॒तिः ।
अ॒श्न॒व॒तै । इति । तस्मा॑त् । उ॒त्तर॒वे॒दि॒मित्यु॑त्तर – वे॒दिम् । पू॒र्वाम् ।
अ॒ग्नेः । व्या॒घ्रा॒रय॑न्तीति वि-आ॒घ्रा॒रय॑न्ति । वा॒रे॒वृ॒तमि॑ति वा॒रे॒-वृ॒तम् ।
हि । अ॒स्यै । श॒म्य॒या । प॒रीति॑ । मि॒मी॒ते । 34 (50)

6.2.7.2

मा॒त्रै॒वा॒स्यै सा॒थो यु॒क्तेनै॒व यु॒क्तम॑व रु॒न्धे वि॒त्ताय॑नी मेऽसी॒त्याह॑
वि॒त्ता ह्ये॒ना॒नाव॑त् ति॒क्ताय॑नी मेऽसी॒त्याह॑ ति॒क्तान् ह्ये॒ना॒नाव॑दव॒तान्मा
ना॒थि॒तमि॑त्याह ना॒थि॒तान् ह्ये॒ना॒नाव॑दव॒तान्मा व्य॒थि॒तमि॑त्याह व्य॒थि॒तान्
ह्ये॒ना॒नाव॑द्-वि॒दे॒र॒ग्नि॒र्न॒भो ना॒मा- [] 35

6.2.7.2 - Padam

मा॒त्रा । ए॒व । अ॒स्यै । सा । अ॒थो इति॑ । यु॒क्तेन॑ । ए॒व । यु॒क्तम् ।
अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वि॒त्ताय॑नीति वि॒त्त – अ॒यनी॑ । मे । अ॒सि । इति॑ ।
आ॒ह । वि॒त्ता । हि । ए॒नान् । आ॒वत् । ति॒क्ताय॑नीति ति॒क्त – अ॒यनी॑ ।
मे । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । ति॒क्तान् । हि । ए॒नान् । आ॒वत् ।
अ॒व॒तात् । मा । ना॒थि॒तम् । इति॑ । आ॒ह । ना॒थि॒तान् । हि । ए॒नान् ।

आ॒वत् । अ॒व॒तात् । मा । व्य॒थि॒तम् । इति॑ । आ॒ह । व्य॒थि॒तान् ।
हि । ए॒नान् । आ॒वत् । वि॒देः । अ॒ग्निः । न॒भः । ना॒म । 35 (50)

6.2.7.3

अ॒ग्ने॑ अ॒ङ्गि॒र इति॑ त्रि॒र्हर॑ति य ए॒वैषु॑ लो॒केष्व॒ग्नय॑-स्ता॒नेवा॒व रु॒न्धे
तू॒ष्णीं चतु॑र्थं ह॒रत्य॑नि-रु॒क्तमे॒वाव रु॒न्धे सि॒न्ही॒रसि॑
महि॒षी॒रसी॒त्याह॑ सि॒न्ही॒र्ह्येषा॑ रू॒पं कृ॒त्वोभ॑या-नन्तरा॑ ऽप॒क्रम्या॑तिष्ठदु॒रु
प्र॒थस्वो॑रु ते य॒ज्ञप॑तिः प्र॒थता॑मित्या॒ह यज॑मानमे॒व प्र॒जया॑ प॒शुभिः॑

प्रथयति ध्रुवा- [] 36

6.2.7.3 - Padam

अ॒ग्ने॑ । अ॒ङ्गि॒रः । इति॑ । त्रिः । ह॒रति॑ । ये । ए॒व । ए॒षु । लो॒केषु॑ ।
अ॒ग्नयः॑ । ता॒न् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । तू॒ष्णीम् । चतु॑र्थम् । ह॒रति॑ ।
अ॒नि॒रु॒क्तमि॑त्य॒निः - उ॒क्तम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । म॒हि॒षीः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । सि॒न्हीः । हि । ए॒षा ।
रू॒पम् । कृ॒त्वा । उ॒भया॑न् । अ॒न्तरा॑ । अ॒प॒क्रम्ये॑त्यप - क्र॒म्य ।
अ॒तिष्ठ॑त् । उ॒रु । प्र॒थस्व॑ । उ॒रु । ते । य॒ज्ञप॑तिरिति॑ य॒ज्ञ - प॑तिः ।

प्रथ॒ताम् । इति॑ । आ॒ह । यज॑मानम् । ए॒व । प्र॒जये॑ति प्र – जया॑ ।
पशु॑भिरिति॑ पशु – भिः । प्रथय॑ति । ध्रु॒वा । 36 (50)

6.2.7.4

ऽसी॑ति सꣳ ह॑न्ति धृ॒त्यै दे॒वेभ्यः॑ शु॒न्धस्व॑ दे॒वेभ्यः॑ शुं॒भस्वेत्य॑व
चो॒क्षति॑ प्र च॑ किर॑ति शु॒द्ध्यै इन्द्र॑घोष॒स्त्वा वसु॑भिः पु॒रस्ता॑त्
पा॒त्वित्या॑ह दिग्भ्य॑ ए॒वैनां॑ प्रो॒क्षति॑ दे॒वाꣳश्चेदु॑त्तरवेदि॒रुपा॑वव॒र्तीहै॑व वि
जया॑महा इत्य॑सुरा वज्रमु॒द्यत्य॑ दे॒वान॒भ्याय॑न्त तानिन्द्र॑घोषो वसु॑भिः

पु॒रस्ता॑दपा – [] 37

6.2.7.4 - Padam

अ॒सि । इति॑ । स॒मिति॑ । ह॑न्ति । धृ॒त्यै । दे॒वेभ्यः॑ । शु॒न्धस्व॑ ।
दे॒वेभ्यः॑ । शु॒म्भस्व॑ । इति॑ । अ॒वेति॑ । च । उ॒क्षति॑ । प्रेति॑ । च ।
कि॒रति॑ । शु॒द्ध्यै । इन्द्र॑घोष इतीन्द्र – घोषः । त्वा । वसु॑भिरिति॑
वसु – भिः । पु॒रस्ता॑त् । पा॒तु । इति॑ । आ॒ह । दिग्भ्य॑ इति॑
दिक् – भ्यः । ए॒व । ए॒नाम् । प्रेति॑ । उ॒क्षति॑ । दे॒वान् । च । इत् ।
उत्तर॑वेदि॒रित्युत्तर॑ – वेदिः । उ॒पाव॑व॒र्तीत्युप॑ – आव॑वर्ति । इ॒ह । ए॒व ।

वी॒ति॑ । ज॒याम॑है । इति॑ । अ॒सुराः॑ । वज्र॑म् । उ॒द्यत्ये॑त्युत् – य॒त्य॑ ।
दे॒वान् । अ॒भीति॑ । आ॒यन्त॑ । तान् । इन्द्र॑घोष ईतीन्द्र॑ – घोषः॑ ।
वसु॑भिरिति॑ वसु॑ – भिः॑ । पु॒रस्ता॑त् । अ॒पेति॑ । 37 (50)

6.2.7.5

–नुद॑त॒ मनो॑जवाः॒ पितृ॑भिर्दक्षिण॑तः॒ प्रचे॑ता रु॒द्रैः॑
प॒श्चाद्–वि॒श्वकर्मा॑ऽऽदि॒त्यैरु॑त्तरतो॒ यदे॒वमु॑त्तरवेदिं॒ प्रोक्ष॑ति दिग्भ्य
ए॒व तद्–य॑जमानो॒ भ्रातृ॑व्यान् प्र॒ णुद॑त इन्द्रो॒ यती॑न्थ् सा॒लावृ॑केभ्यः
प्राय॑च्छत् तान् दक्षिण॑त उत्तरवे॒द्या आ॑दन् यत् प्रोक्ष॑णीना–मु॒च्छिष्ये॑त
तद् दक्षिण॑त उत्तरवे॒द्यै नि॑ नयेद्–यदे॒व तत्र॑ क्रू॒रं तत् तेन॑ श॒मय॑ति
यं द्वि॒ष्यात् तं॑ ध्याये॒च्छुचै॑ () वैन॑मर्पयति । 38

6.2.7.5 - Padam

अ॒नुद॑त । मनो॑जवा इति॑ मनः॑ – ज॒वाः । पि॒तृभि॑रिति॑ पि॒तृ – भिः॑ ।
दक्षि॑णतः । प्र॒चे॒ता इति॑ प्र – चे॒ताः । रु॒द्रैः । प॒श्चात् । वि॒श्वकर्मे॑ति
वि॒श्व – कर्मा॑ । आ॒दि॒त्यैः । उ॒त्तर॑त इत्युत् – त॒रतः॑ । यत् । ए॒वम् ।

उत्तरवेदिमित्युत्तर – वेदिम् । प्रोक्षतीति प्र – उक्षति । दिग्भ्य इति
दिक् – भ्यः । एव । तत् । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते ।
इन्द्रः । यतीन् । सालावृकेभ्यः । प्रेति । अयच्छत् । तान् ।
दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर – वेद्याः । आदन् । यत् ।
प्रोक्षणीनामिति प्र – उक्षणीनाम् । उच्छिष्येतेत्युत् – शिष्येत । तत् ।
दक्षिणतः । उत्तरवेद्या इत्युत्तर – वेद्यै । नीति । नयेत् । यत् । एव ।
तत्र । क्रूरम् । तत् । तेन । शमयति । यम् । द्विष्यात् । तम् । ध्यायेत् ।
शुचा () । एव । एनम् । अर्पयति । 38 (53)

(मिमि॑ते – नाम॑ – ध्रु॒वा – ऽप॑ – शु॒चा – त्रीणि॑ च) (A7)

6.2.8.1

सोत्तरवेदि॑रब्रवी॑त् सर्वान् मया कामान् व्यश्न॑वथेति ते दे॒वा
अकाम॑यन्तासुरान् भ्रातृ॑व्या॒नभि॑ भवे॒मेति॑ तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही॑रसि
सप॑न्नसा॒ही स्वा॑हेति तेऽसुरान् भ्रातृ॑व्या॒नभ्य॑भवन् तेऽसुरान्
भ्रातृ॑व्या॒नभि॑भूयाकामयन्त प्र॒जां वि॑न्देमहीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही॑रसि

सुप्र॒जा॒व॒निः॒ स्वा॒हेति॑ ते प्र॒जाम॑विन्दन्त ते प्र॒जां वि॒त्त्वा- [] 39

6.2.8.1 - Padam

सा । उत्तर॑वेदि॒रित्यु॑त्तर-वेदिः । अब्र॑वीत् । सर्वा॑न् । मया॑ । कामा॑न् ।
वीति॑ । अ॒श्नव॑थ । इति॑ । ते । दे॒वाः । अ॒काम॑यन्त । असु॑रान् ।
भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भीति॑ । भवे॑म । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः ।
अ॒सि । स॒प॒त्नसा॑हीति स॒प॒त्न - सा॒ही । स्वा॒हा॑ । इति॑ । ते ।
असु॑रान् । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भीति॑ । अ॒भव॑न् । ते । असु॑रान् ।
भ्रातृ॑व्यान् । अ॒भिभू॑येत्यभि - भूय॑ । अ॒काम॑यन्त । प्र॒जामि॑ति
प्र-जा॑म् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒न्हीः । अ॒सि ।
सुप्र॒जा॒व॒निरि॑ति सुप्र॒जा - व॒निः । स्वा॒हा॑ । इति॑ । ते । प्र॒जामि॑ति
प्र-जा॑म् । अ॒विन्द॑न्त । ते । प्र॒जामि॑ति प्र - जा॑म् । वि॒त्त्वा । 39 (50)

6.2.8.2

ऽकाम॑यन्त प॒शून् वि॒न्देम॑हीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्हीर॑सि रा॒यस्पो॑ष॒वनिः॒
स्वा॒हेति॑ ते प॒शून्वि॒न्दन्त ते प॒शून् वि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त प्र॒तिष्ठां
वि॒न्देम॑हीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही-र॑स्यादि॒त्यव॒निः स्वा॒हेति॑ त इ॒मां

प्रति॑ष्ठाम॑विन्दन्त॑ त इ॒मां प्रति॑ष्ठां वि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त॑ दे॒वता॑ आशिष॑
उपे॑यामेति॑ तेऽजु॑हवुः सि॒॒हीर॒स्या वह॑ दे॒वान् दे॒वय॑ते- [] 40

6.2.8.2 - Padam

अ॒काम॑यन्त॑ । प॒शून् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒॒हीः ।
अ॒सि । रा॒यस्पोष॑वनि॒रिति॑ रा॒यस्पोष॑ - वनिः॑ । स्वाहा॑ ॥ इति॑ । ते ।
प॒शून् । अ॒विन्द॑न्त॑ । ते । प॒शून् । वि॒त्त्वा । अ॒काम॑यन्त॑ । प्रति॑ष्ठामिति॑
प्रति॑ - स्था॒म् । वि॒न्देम॑हि । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः । सि॒॒हीः ।
अ॒सि । आ॒दि॒त्यव॑नि॒रित्या॑दि॒त्य - वनिः॑ । स्वाहा॑ ॥ इति॑ । ते ।
इ॒माम् । प्रति॑ष्ठामिति॑ प्रति॑ - स्था॒म् । अ॒विन्द॑न्त॑ । ते । इ॒माम् ।
प्रति॑ष्ठामिति॑ प्रति॑ - स्था॒म् । वि॒त्त्वा । अ॒काम॑यन्त॑ । दे॒वताः॑ ।
आ॒शिष॑ इत्या॑ - शिषः॑ । उपेति॑ । इ॒याम् । इति॑ । ते । अ॒जुह॑वुः ।
सि॒॒हीः । अ॒सि । एति॑ । वह॑ । दे॒वान् ।
दे॒वय॑त इति॑ दे॒व - य॑ते । 40 (50)

6.2.8.3

यज॑मानाय॒ स्वाहे॑ति ते दे॒वता॑ आ॒शिष॑ उपा॒यन् पञ्च॑ कृत्वो
व्या॒घ्रा॒रय॑ति पञ्चाक्ष॑रा पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तो॑ यज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॑न्धे ऽक्ष॒णया॑
व्या॒घ्रा॒रय॑ति तस्मा॑दक्ष॒णया॑ प॒शवो॑ऽङ्गानि॑ प्र॒हर॑न्ति प्र॒तिष्ठि॑त्यै
भू॒तेभ्य॑स्त्वेति॒ स्रुच॑मुद्गृ॒ह्णाति॑ य ए॒व दे॒वा भू॒तास्तेषां॑ तद्-भा॒गधे॒यं
ता॒ने॒व ते॒न प्री॑णाति॒ पौतु॑द्र॒वान् परि॑धीन् परि॑ दधात्येषां- [] 41

6.2.8.3 - Padam

यज॑मानाय । स्वाहा॑ । इति॑ । ते । दे॒वताः॑ । आ॒शिष॑ इत्या॑ – शिषः॑ ।
उपेति॑ । आ॒यन् । पञ्च॑ । कृत्वः॑ । व्या॒घ्रा॒रय॑तीति वि – आ॒घ्रा॒रय॑ति ।
पञ्चा॑क्षरेति पञ्च-अक्ष॑रा । पङ्क्तिः॑ । पाङ्क्तः॑ । यज्ञः॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व ।
अवेति॑ । रु॒न्धे । अक्ष॑णया । व्या॒घ्रा॒रय॑तीति वि-आ॒घ्रा॒रय॑ति । तस्मा॑त् ।
अक्ष॑णया । प॒शवः॑ । अ॒ङ्गानि॑ । प्रेति॑ । ह॒रन्ति॑ । प्र॒तिष्ठि॑त्या इति
प्रति॑ – स्थि॒त्यै । भू॒तेभ्यः॑ । त्वा । इति॑ । स्रुच॑म् । उ॒दिति॑ । गृ॒ह्णाति॑ ।
ये । ए॒व । दे॒वाः । भू॒ताः । तेषा॑म् । तत् । भा॒गधे॒यमि॑ति भा॒ग-धे॒यम् ।

तान् । ए॒व । ते॒न । प्री॒णा॒ति । पौ॒तु॒द्र॒वान् । परि॒धी॒नि॒ति परि – धीन् ।
परी॒ति । द॒धा॒ति । ए॒षाम् । 41 (50)

6.2.8.4

लो॒कानां॑ वि॒धृ॒त्या अ॒ग्नेस्त्र॒यो ज्या॒या॒सो भ्रा॒तर आ॒सन् ते
दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं वह॑न्तः प्रा॒मी॒यन्त सो॒ऽग्नि॒र॒बि॒भे॒दि॒त्थं वा॒व
स्य आ॒र्ति॒मा॒रि॒ष्य॒तीति॑ स नि॒ला॒य॒त स यां व॑न॒स्प॒ति॒ष्व॒व॒स॒त्तां
पू॒तु॒द्रौ या॒मोष॑धीषु तां सु॒गन्धि॑ते॒ज॒ने यां प॒शुषु॑ तां पे॒त्व॒स्यान्तरा॑
शृ॒ङ्गे तं दे॒वताः॑ प्र॒षमै॑च्छन् तम॒न्व॒वि॒न्दन् तम॑ब्रुव- [] 42

6.2.8.4 - Padam

लो॒काना॑म् । वि॒धृ॒त्या इति॑ वि॒धृ॒त्यै । अ॒ग्नेः । त्र॒यः । ज्या॒या॒सः ।
भ्रा॒तरः । आ॒सन् । ते । दे॒वेभ्यः॑ । ह॒व्यम् । वह॑न्तः । प्रेति॑ ।
अ॒मी॒यन्त । सः । अ॒ग्निः । अ॒बि॒भेत् । इ॒त्थम् । वा॒व । स्यः ।
आ॒र्ति॒म् । एति॑ । अ॒रि॒ष्य॒ति । इति॑ । सः । नि॒ला॒य॒त । सः । या॒म् ।
व॒न॒स्प॒तिषु॑ । अ॒व॒स॒त् । ता॒म् । पू॒तु॒द्रौ । या॒म् । ओष॑धीषु । ता॒म् ।
सु॒गन्धि॑ते॒ज॒न इति॑ सु॒गन्धि॑ – ते॒ज॒ने । या॒म् । प॒शुषु॑ । ता॒म् ।

पे॒त्व॒स्य॑ । अ॒न्तरा॑ । शृ॒ङ्गे॑ इति॑ । तम् । दे॒वताः॑ । प्रै॒षमि॑ति॑ प्र-ए॒षम् ।
ऐ॒च्छन् । तम् । अ॒न्वि॑ति । अ॒वि॒न्दन् । तम् । अ॒ब्रु॒वन् । 42 (50)

6.2.8.5

-न्नुप॑ न॒ आ॒ वर्त॑स्व ह॒व्यं नो॑ व॒हेति॑ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै यदे॒व
गृ॒ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑ ब॒हिः परि॑धि॒ स्कन्दा॑त् तन्मे॑ भ्रातृ॑णां
भा॒ग॒धेय॑म॒सदि॑ति॒ तस्मा॑द्-यद्-गृ॒ही॒तस्या॑हु॒तस्य॑ ब॒हिः परि॑धि
स्क॒न्दति॑ तेषां॑ तद् भा॒ग॒धेयं॑ ता॒ने॒व ते॒न प्री॑णाति॒ सोऽम॑न्यता॒स्थन्व॑न्तो
मे॒ पूर्वे॑ भ्रा॒तरः॑ प्रा॒मेष॑ता॒स्थानि॑ शा॒तया॑ इति॑ स या॒न्य- [] 43

6.2.8.5 - Padam

उ॒पेति॑ । नः॑ । ए॒ति । वर्त॑स्व । ह॒व्यम् । नः॑ । व॒ह । इति॑ । सः ।
अ॒ब्र॒वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । यत् । ए॒व । गृ॒ही॒तस्य॑ । आ॒हु॒तस्य॑ ।
ब॒हिः परि॑धीति॒ बहिः॑ - परि॑धि । स्क॒न्दा॑त् । तत् । मे॑ । भ्रातृ॑णाम् ।
भा॒ग॒धेय॑मि॒ति भा॒ग - धेय॑म् । अ॒सत् । इति॑ । तस्मा॑त् । यत् ।
गृ॒ही॒तस्य॑ । आ॒हु॒तस्य॑ । ब॒हिः परि॑धीति॒ बहिः॑ - परि॑धि । स्क॒न्दति॑ ।
तेषा॑म् । तत् । भा॒ग॒धेय॑मि॒ति भा॒ग - धेय॑म् । ता॒न् । ए॒व । ते॒न ।

प्री॒णाति॑ । सः । अ॒मन्य॑त । अ॒स्थन्व॑न्त इ॒त्य॒स्थन् - व॑न्तः । मे ।
पूर्वे॑ । भ्रा॒तरः । प्रेति॑ । अ॒मेष॑त । अ॒स्थानि॑ । शा॒तयै॑ । इति॑ । सः ।
यानि॑ । 43 (50)

6.2.8.6

-स्था॒न्यशा॑तय॒त तत् पू॒तुद्र॑व-भ॒वद्-यन्मा॑ꣳ समु॒पमृ॑तं तद्-गुल्गु॒लु
यदे॒तान्थ् सं॒भारा॑न्थ् सं॒ भर॑त्यग्निमे॒व तथ् सं॒भर॑त्यग्नेः पु॒रीष-
मसी॑त्या॒हाग्नेर्ह्य॑तत् पु॒रीषं॑ यथ् सं॒भारा॑ अथो ख॒ल्वाहु॑रे॒ते वावै॑नं ते
भ्रा॒तरः परि॑ शे॒रे यत् पौ॒तुद्र॑वाः परि॒धय॑ इति॑ । 44

6.2.8.6 - Padam

अ॒स्थानि॑ । अ॒शात॑य॒त तत् पू॒तुद्र॑ । अ॒भव॑त् । यत् । मा॑ꣳसम् ।
उ॒पमृ॑तमित्यु॒प - मृ॒तम् । तत् । गुल्गु॒लु । यत् । ए॒तान् ।
सं॒भारा॑निति॑ सं - भा॒रान् । स॒म्भर॑तीति॑ सं-भर॑ति । अ॒ग्निम् । ए॒व ।
तत् । स॒मिति॑ । भ॒रति॑ । अ॒ग्नेः । पु॒रीष॑म् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह ।
अ॒ग्नेः । हि । ए॒तत् । पु॒रीष॑म् । यत् । सं॒भारा॑ इति॑ सं - भा॒राः ।
अथो॑ इति॑ । ख॒लु । आ॒हुः । ए॒ते । वा॒व । ए॒नम् । ते । भ्रा॒तरः ।

परी॑ति । शे॒रे । यत् । पौ॑तु॒द्रवाः । परि॑धय इति परि॑-धयः ।

इति॑ । 44 (44) (वि॒त्त्वा – दे॑वयत – ए॒षा – म॑ब्रुवन् – या॒नि –
चतु॑श्चत्वारि॒ंशच्च) (A8)

6.2.9.1

ब॒द्धम॑व स्यति वरु॑णपा॒शादे॑वैने मुञ्च॑ति प्र॒णेने॑क्ति मे॒ध्ये ए॒वैने॑
करो॑ति सावि॒त्रिय॑र्चा हु॒त्वा ह॑वि॒र्धाने॑ प्र वर्त॑यति सवि॒तृप्र॑सूत ए॒वैने॑
प्र वर्त॑यति वरु॑णो वा ए॒ष दु॒र्वागु॑भयतो ब॒द्धो यद॑क्षः स
यदु॒थ् स॒र्जेद्-य॑जमानस्य गृ॒हा-न॑भ्यु॒त्स॒र्जेथ् सु॒वाग्दे॑व दु॒र्या॒ञ्
आ वदे॑त्याह गृ॒हा वै दु॒र्याः शान्त्यै॑ प॒त्न्यु- [] 45

6.2.9.1 - Padam

ब॒द्धम् । अवे॑ति । स्य॒ति । वरु॑णपा॒शादि॑ति वरु॑ण – पा॒शात् । ए॒व ।
ए॒ने इति॑ । मुञ्च॑ति । प्रेति॑ । ने॒नेक्ति॑ । मे॒ध्ये इति॑ । ए॒व । ए॒ने इति॑ ।
करो॑ति । सा॒वि॒त्रिया॑ । ऋ॒चा । हु॒त्वा । ह॑वि॒र्धाने॑ इति॑ ह॒विः – धा॒ने ।
प्रेति॑ । वर्त॑यति । सवि॒तृप्र॑सूत इति॑ सवि॒तृ – प्र॑सूतः । ए॒व ।
ए॒ने इति॑ । प्रेति॑ । वर्त॑यति । वरु॑णः । वै । ए॒षः ।

दु॒र्वा॒गि॒ति॒ दुः-वाक् । उ॒भय॑तः । ब॒द्धः । यत् । अ॒क्षः । सः । यत् ।
 उ॒थ्स॑र्जे॒दित्यु॑त् - स॒र्जेत् । यज॑मानस्य । गृ॒हान् । अ॒भ्यु॒थ्स॑र्जे॒दित्य॑भि
 -उ॒थ्स॑र्जेत् । सु॒वा॒गि॒ति॒ सु - वाक् । दे॒व । दु॒र्यान् । ए॒ति । व॒द ।
 इ॒ति । आ॒ह । गृ॒हाः । वै । दु॒र्याः । शान्त्यै॑ । प॒त्नी । 45 (50)

6.2.9.2

पा॒नक्ति॑ प॒त्नी हि॑ स॒र्वस्य॑ मि॒त्रं मि॒त्रत्वा॑य यद्वै प॒त्नी य॒ज्ञस्य॑ करो॒ति
 मि॒थुनं॑ तदथो प॒त्निया॑ ए॒वैष य॒ज्ञस्या॑-न्वा॒रंभो॑ऽन॒वच्छि॑त्यै॒ वर्त्मना॑ वा
 अ॒न्वित्य॑ य॒ज्ञं रक्षा॑सि जिघा॑सन्ति वैष्ण॒वीभ्या॑मृ॒ग्भ्यां वर्त्मनो॑
 जु॒होति॑ य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञादे॒व रक्षा॑स्यप॒ हन्ति॑ यद॒ध्वर्यु॑-र॒नग्ना-
 वाहु॑तिं जुहु॒या-द॒न्धोऽध्व॑र्युः स्याद्-रक्षा॑सि य॒ज्ञं ह॒न्युर्- [] 46

6.2.9.2 - Padam

उ॒पेति॑ । अ॒नक्ति॑ । प॒त्नी । हि । स॒र्वस्य॑ । मि॒त्रम् । मि॒त्रत्वा॑येति॒
 मि॒त्र - त्वा॑य । यत् । वै । प॒त्नी । य॒ज्ञस्य॑ । करो॒ति । मि॒थुन॑म् ।
 तत् । अथो॑ इति॒ । प॒त्नियाः॑ । ए॒व । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒न्वा॒रंभो॑
 इत्य॑नु - आ॒रंभः॑ । अ॒न॒वच्छि॑त्या इत्य॑न॒व - छि॑त्यै । वर्त्म॑ना । वै ।

अ॒न्वित्ये॑त्यनु॒ – इत्य॑ । य॒ज्ञम् । रक्षा॑ञ्सि । जि॒घाञ्स॑न्ति ।
वै॒ष्णवी॑भ्याम् । ऋ॒ग्भ्यामि॑त्यृक्-भ्याम् । वर्त्त॑नोः । जु॒होति॑ । य॒ज्ञः ।
वै । वि॒ष्णुः । य॒ज्ञात् । ए॒व । रक्षा॑ञ्सि । अ॒पेति॑ । ह॒न्ति । यत् ।
अ॒ध्वर्युः॑ । अ॒न॒ग्नौ । आ॒हु॒तिमि॒त्या – हु॒तिम् । जु॒हु॒यात् । अ॒न्धः ।
अ॒ध्वर्युः॑ । स्या॒त् । रक्षा॑ञ्सि । य॒ज्ञम् । ह॒न्युः । 46 (50)

6.2.9.3

–हि॒रण्य॑मु॒पास्य॑ जु॒होत्य॑ग्नि॒वत्ये॑व जु॒होति॑ नान्धो॑ऽध्व॒र्युर्भ॑वति न
य॒ज्ञञ् रक्षा॑ञ्सि घ्नन्ति॑ प्रा॒ची प्रे॑तमध्व॒रं क॑ल्पयन्ती इत्या॑ह
सु॒वर्ग॑मे॒वैने॑ लो॒कं ग॑मयत्यत्र रमे॒थां व॑र्ष्मन् पृथि॒व्या इत्या॑ह व॒र्ष्म
ह्येत॑त् पृथि॒व्या यद् दे॒वय॑जनञ् शिरो॑ वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यद्ध॒विर्धा॑नं
दि॒वो वा वि॒ष्णवु॑त वा पृथि॒व्या- [] 47

6.2.9.3 - Padam

हि॒रण्य॑म् । उ॒पास्ये॑त्युप – अ॒स्य । जु॒होति॑ । अ॒ग्नि॒वती॑त्य॒ग्नि-व॑ति ।
ए॒व । जु॒होति॑ । न । अ॒न्धः । अ॒ध्वर्युः॑ । भ॑वति । न । य॒ज्ञम् ।
रक्षा॑ञ्सि । घ्नन्ति॑ । प्रा॒ची इति॑ । प्रेति॑ । इ॒तम् । अ॒ध्वर॑म् ।

कल्पयन्ती॑ इति॑ । इति॑ । आ॒ह । सु॒वर्गमि॑ति सु॒वः – गम् । ए॒व ।
 ए॒ने इति॑ । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । अ॒त्र । र॒मे॒थाम् । व॒र्ष्मन् । पृ॒थि॒व्याः ।
 इति॑ । आ॒ह । व॒र्ष्म । हि । ए॒तत् । पृ॒थि॒व्याः । यत् । दे॒वय॑जनमि॒ति
 दे॒व – य॑जनम् । शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धानमि॑ति
 ह॒विः॒-धा॒नम् ॥ दि॒वः । वा । वि॒ष्णो । उ॒त । वा । पृ॒थि॒व्याः । 47 (50)

6.2.9.4

इ॒त्या॒शीर्ष॑दय॒र्चा दक्षि॑णस्य ह॒वि॒र्धान॑स्य मे॒थीं नि ह॑न्ति शी॒र्ष॒त ए॒व
 य॒ज्ञस्य॑ य॒ज॒मान॑ आ॒शिषो॑ऽव रु॒न्धे द॒ण्डो वा औ॑प॒रस्तृ॑तीयस्य
 ह॒वि॒र्धान॑स्य वषट्कारे॒-णाक्ष॑-मच्छि॒नद्-यत्-तृ॑तीयं छ॒दिर् ।
 ह॒वि॒र्धान॑यो-रु॒दाहि॑यते तृ॒तीयस्य॑ ह॒वि॒र्धान॑स्याव॒रुद्ध्यै॑ शि॒रो वा
 ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यद्ध॒वि॒र्धानं॑ वि॒ष्णो र॒राट॑मसि वि॒ष्णोः पृ॒ष्ठम॑सीत्या॒ह
 तस्मा॑दे॒ताव॑द्धा शि॒रो वि॒ष्यूतं॑ वि॒ष्णोः () स्यूर॑सि व॒ष्णोर्ध्रु॑वम॑सीत्या॒ह
 वै॒ष्णव॑ ॥ हि दे॒वत॑या ह॒वि॒र्धानं॑ यं प्र॒थमं॑ ग्र॒न्थिं ग्र॑थ्नीयाद्यत् तं न
 वि॒स्र ॥ स॒येद॑मे॒हेनाध्व॑र्युः प्र॒मीये॑त तस्मा॒त् स वि॒स्रस्यः॑ । 48

6.2.9.4 - Padam

इति॑ । आ॒शी॒र्प॒दये॒त्या॒शीः॑ – प॒दया॑ । ऋ॒चा । दक्षि॑णस्य ।
ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति॒ हविः॑ – धान॑स्य । मे॒थी॒म् । नी॒ति॑ । ह॒न्ति॑ ।
शी॒र्ष॒तः । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । य॒ज॒मा॒नः । आ॒शि॒ष इ॒त्या – शि॒षः ।
अवे॑ति । रु॒न्धे । द॒ण्डः । वै । औ॒परः । तृ॒तीय॑स्य । ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति॒
हविः॑ – धान॑स्य । व॒षट्का॒रेणे॑ति॒ वषट् – का॒रेण॑ । अ॒क्षम् ।
अ॒च्छि॒नत् । यत् । तृ॒तीय॑म् । छ॒दिः । ह॒वि॒र्धा॒नयो॒रिति॑ ह॒विः-धा॒नयोः॑ ।
उ॒दा॒हि॒य॒त इ॒त्युत् – आ॒हि॒य॒ते । तृ॒तीय॑स्य । ह॒वि॒र्धा॒नस्ये॑ति॒
हविः॑ – धान॑स्य । अ॒वरु॑द्ध्य॒ आ इ॒त्यव॑ – रु॒द्ध्यै । शि॒रः । वै । ए॒तत् ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति॒ हविः॑ – धान॑म् । वि॒ष्णोः॑ । र॒राट्म् ।
अ॒सि॑ । वि॒ष्णोः॑ । पृ॒ष्ठम् । अ॒सि॑ । इति॑ । आ॒ह । तस्मा॑त् ।
ए॒ता॒व॒द्धे॒त्ये॒ता॒वत् – धा॑ । शि॒रः । वि॒ष्यू॒तमि॑ति॒ वि – स्यू॒तम् ।
वि॒ष्णोः॑ () । स्यूः॑ । अ॒सि॑ । वि॒ष्णोः॑ । ध्रु॒वम् । अ॒सि॑ । इति॑ ।
आ॒ह । वै॒ष्ण॒वम् । हि॑ । दे॒व॒तया॑ । ह॒वि॒र्धा॒नमि॑ति॒ हविः॑ – धान॑म् ।

यम् । प्रथमम् । ग्रन्थिम् । ग्रथनीयात् । यत् । तम् । न ।

विस्र॑स्येदिति॑ वि – स्र॑स्येत् । अमे॑हेन । अध्व॑र्युः । प्रेति॑ ।

मीयेत॑ । तस्मात् । सः । विस्र॑स्य इति॑ वि-स्र॑स्यः । 48 (76) (पत्नी॑

-ह॒न्यु-र्वा पृ॒थिव्या-वि॒ष्यूतं॑ वि॒ष्णोः-षड्वि॑ंशतिश्च) (A9)

6.2.10.1

देव॑स्य त्वा सवि॑तुः प्रस॑व इत्य॑भिमा दत्ते॑ प्रसू॑त्या अ॒श्विनौ॑

बा॒हुभ्या॑मित्याहा॒श्विनौ॑ हि दे॒वाना॑मध्व॒र्यू आस्तां॑ पू॒ष्णो

हस्ता॑भ्यामित्याह॒ यत्यै॑ वज्र॑ इव॒ वा ए॒षा यद॑भिर॒भिरसि॑

नारि॑रसीत्याह॒ शान्त्यै॑ काण्डे॑ काण्डे॑ वै क्रि॒यमाणे॑ यज्ञ॑ रक्षा॑सि

जिघा॑सन्ति॒ परिलि॑खित॒ रक्षः॑ परिलि॑खिता अ॒रातय॑ इत्याह॒

रक्ष॑सामप॒हत्या- [] 49

6.2.10.1 - Padam

देव॑स्य । त्वा । सवि॑तुः । प्रस॑व इति॑ प्र - स॒वे । इति॑ । अ॒भिम् ।

एति॑ । दत्ते॑ । प्रसू॑त्या इति॑ प्र - सू॒त्यै । अ॒श्विनौः॑ । बा॒हुभ्या॑मिति॑

बा॒हु-भ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनौ॑ । हि । दे॒वाना॑म् ।

अ॒ध्व॒र्यू॑ इति॑ । आ॒स्ताम् । पू॒ष्णः॑ । ह॒स्ता॑भ्याम् । इति॑ । आ॒ह । य॒त्यै॑ ।
व॒ज्रः॑ । इ॒व । वै । ए॒षा । यत् । अ॒ग्निः॑ । अ॒ग्निः॑ । अ॒सि । ना॒रिः॑ ।
अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । शान्त्यै॑ । का॒ण्डे॑काण्ड इति॑ का॒ण्डे॑ – का॒ण्डे॑ ।
वै । क्रि॒यमा॑णे । य॒ज्ञम् । र॒क्षा॑सि । जि॒घा॑सन्ति । परि॑लिखितमिति॑
परि॑ – लि॒खित॑म् । र॒क्षः॑ । परि॑लिखिता इति॑ परि॑ – लि॒खिताः॑ ।
अ॒रा॒तयः॑ । इति॑ । आ॒ह । र॒क्ष॑साम् ।

अ॒प॒ह॒त्या॑ इत्य॑प॒ह॒त्यै॑ । 49 (50)

6.2.10.2

इ॒द॒म॒ह॑ र॒क्ष॑सो ग्री॒वा॑ अ॒पि॑ कृ॒न्ता॑मि यो॒ऽस्मा॑न् द्वेष्टि॑ यं च॑ व॒यं
द्वि॒ष्म॑ इत्या॒ह॒ द्वौ॑ वा॒व पु॑रुषौ॒ यं चै॒व द्वेष्टि॑ यश्चै॒नं द्वेष्टि॑ तयो॒रे॒वा॒न॒न्तरा॑यं
ग्री॒वाः॑ कृ॒न्त॑ति दि॒वे त्वा॒न्त॑रि॒क्षा॑य त्वा पृ॒थि॒व्यै॑ त्वे॒त्या॒है॒भ्य ए॒वैनां॑
लो॒के॒भ्यः॑ प्रो॒क्ष॑ति प॒र॒स्ता॑दर्वा॒चीं प्रो॒क्ष॑ति तस्मा॑त् – [] 50

6.2.10.2 - Padam

इ॒द॒म् । अ॒ह॒म् । र॒क्ष॑सः । ग्री॒वाः॑ । अ॒पी॑ति । कृ॒न्ता॑मि । यः ।
अ॒स्मा॑न् । द्वेष्टि॑ । यम् । च॑ । व॒यम् । द्वि॒ष्मः॑ । इति॑ । आ॒ह । द्वौ॑ ।

वा॒व । पु॒रु॒षौ । य॒म् । च॒ । ए॒व । द्वे॒ष्टि॑ । यः॒ । च॒ । ए॒न॒म् । द्वे॒ष्टि॑ ।
तयोः॑ । ए॒व । अ॒न॒न्त॒रा॒य॒मि॒त्य॒न॒न्तः॑ – आ॒य॒म् । ग्री॒वाः । कृ॒न्त॒ति॑ ।
दि॒वे । त्वा॒ । अ॒न्त॒रि॒क्षाय॑ । त्वा॒ । पृ॒थि॒व्यै । त्वा॒ । इति॑ । आ॒ह ।
ए॒भ्यः॑ । ए॒व । ए॒ना॒म् । लो॒के॒भ्यः॑ । प्रेति॑ । उ॒क्ष॒ति॑ । प॒र॒स्ता॒त् ।
अ॒र्वा॒ची॒म् । प्रेति॑ । उ॒क्ष॒ति॑ । तस्मा॑त् । 50 (50)

6.2.10.3

प॒र॒स्ता॒द॒र्वा॒चीं॑ म॒नु॒ष्या॑ ऊ॒र्ज॒मु॒प जी॒व॒न्ति॑ कू॒र॒मि॒व वा॒ ए॒त॒त् क॒रो॒ति॑
य॒त् ख॒न॒त्य॒पोऽव॑ न॒य॒ति॑ शा॒न्त्यै॑ य॒व॒म॒ती॒र॒व न॒य॒त्यू॒र्वै य॒व ऊ॒र्गु॒दुं॒ब॒र
ऊ॒र्जै॒वो॒र्जं॑ स॒म॒र्ध॒य॒ति॑ य॒ज॒मा॒ने॒न स॒म्मि॒तौ॒दुं॒ब॒री भ॒व॒ति॑ या॒वा॒ने॒व
य॒ज॒मा॒न॒स्ता॒व॒ती-मे॒वा॒स्मि-नू॒र्जं॑ द॒धा॒ति॑ पि॒तृ॒णां॑ स॒द॒न॒म॒सी॒ति॑
ब॒र्हि॒र॒व स्तृ॒णा॒ति॑ पि॒तृ॒दे॒व॒त्या(१)॑- [] 51

6.2.10.3 - Padam

प॒र॒स्ता॒त् । अ॒र्वा॒ची॒म् । म॒नु॒ष्याः॑ । ऊ॒र्ज॒म् । उ॒पे॒ति॑ । जी॒व॒न्ति॑ ।
कू॒र॒म् । इ॒व । वै । ए॒त॒त् । क॒रो॒ति॑ । य॒त् । ख॒न॒ति॑ । अ॒पः॑ । अ॒वे॒ति॑ ।
न॒य॒ति॑ । शा॒न्त्यै॑ । य॒व॒म॒ती॒रि॒ति॑ य॒व – म॒तीः॑ । अ॒वे॒ति॑ । न॒य॒ति॑ ।

ऊ॒र्क् । वै । य॒वः । ऊ॒र्क् । उ॒दु॒म्ब॒रः । ऊ॒र्जा । ए॒व । ऊ॒र्ज॑म् ।
स॒मि॒ति॑ । अ॒र्ध॒य॒ति॑ । य॒ज॒मा॒ने॒न॑ । स॒मि॒ते॒ति॑ सं – मि॒ता । औ॒दु॒म्ब॒री॑ ।
भ॒व॒ति॑ । या॒वा॒न् । ए॒व । य॒ज॒मा॒नः॑ । ता॒व॒ती॑म् । ए॒व । अ॒स्मि॒न् ।
ऊ॒र्ज॑म् । द॒धा॒ति॑ । पि॒तृ॒णाम् । स॒द॒न॒म् । अ॒सि॒ । इ॒ति॑ । ब॒र्हिः॑ ।
अ॒वे॒ति॑ । स्तृ॒णा॒ति॑ । पि॒तृ॒दे॒व॒त्य॒मि॒ति॑ पि॒तृ – दे॒व॒त्य॑म् । 51 (50)

6.2.10.4

ह्ये॒तद्-य॒न्नि॒खा॒तं॑ ँय॒द्-ब॒र्हि॒र॒न॒व॒स्ती॒र्य॑ मि॒नु॒या॒त् पि॒तृ॒दे॒व॒त्या॑
नि॒खा॒ता॑ स्याद्-ब॒र्हि॒र॒न॒व॒स्ती॒र्य॑ मि॒नो॒त्य॒स्या॒मे॒वै॒नां॑ मि॒नो॒त्य॒थो॑
स्वा॒रु॒ह॒मे॒वै॒नां॑ क॒रो॒त्यु॒द्-दि॒वः॑ स्त॒भा॒नाऽऽन्त॑रि॒क्षं॑ पृ॒णे॒त्या॒है॒षां॑
लो॒का॒नां॑ वि॒धृ॒त्यै॑ द्यु॒ता॒न॒स्त्वा॑ मा॒रु॒तो॑ मि॒नो॒त्वित्या॑ह द्यु॒ता॒नो॑ ह स्म॒ वै
मा॒रु॒तो॑ दे॒वा॒ना॒मौ॒दु॒म्ब॒रीं॑ मि॒नो॒ति॑ ते॒नै॒वै- [] 52

6.2.10.4 - Padam

हि । ए॒तत् । यत् । नि॒खा॒त॒मि॒ति॑ नि – खा॒तम् । यत् । ब॒र्हिः॑ ।
अ॒न॒व॒स्ती॒र्ये॒त्य॒न॒व॒-स्ती॒र्य॑ । मि॒नु॒या॒त् । पि॒तृ॒दे॒व॒त्ये॒ति॑ पि॒तृ – दे॒व॒त्या॑ ।

नि॒खा॒ते॒ति॒ नि॒ – खा॒ता । स्या॒त् । ब॒र्हिः । अ॒व॒स्ती॒र्ये॒त्य॒व॒ – स्ती॒र्य॑ ।
मि॒नो॒ति॒ । अ॒स्याम् । ए॒व । ए॒नाम् । मि॒नो॒ति॒ । अ॒थो इति॑ ।
स्वा॒रु॒ह॒मि॒ति॒ स्व॒ – रु॒हम् । ए॒व । ए॒नाम् । क॒रो॒ति॒ । उ॒दि॒ति॒ । दि॒वम् ।
स्त॒भान् । ए॒ति॒ । अ॒न्तरि॑क्षम् । पृ॒ण । इति॑ । आ॒ह । ए॒षाम् ।
लो॒का॒नाम् । वि॒धृ॒त्या इति॑ वि॒ – धृ॒त्यै । द्यु॒ता॒नः । त्वा । मा॒रु॒तः ।
मि॒नो॒तु॒ । इति॑ । आ॒ह । द्यु॒ता॒नः । ह॒ । स्म॒ । वै । मा॒रु॒तः ।
दे॒वा॒नाम् । औ॒दु॒म्ब॒रीम् । मि॒नो॒ति॒ । ते॒न॒ । ए॒व । 52 (50)

6.2.10.5

– नां॑ मि॒नो॒ति॒ ब्र॒ह्म॒व॒निं॑ त्वा क्ष॒त्र॒व॒नि॒मि॒त्या॒ह॒ य॒था॒य॒जु॒रे॒वै॒तद् घृ॒ते॒न॑
द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी आ॒ पृ॒णे॒था॒मि॒त्यौ॒दु॒म्ब॒र्यां॑ जु॒हो॒ति॒ द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी ए॒व
र॒से॒ना॒न॒क्त्या॒ – न्त॒म॒न्व॒ – व॒स्र॒व॒य॒त्या॒न्त॒मे॒व॒ य॒ज॒मा॒नं॑ ते॒ज॒सा॒ –
न॒क्त्यै॒न्द्र॒म॒सी॒ति॒ छ॒दि॒र॒धि॒ नि॒ द॒धा॒त्यै॒न्द्र॒ ॐ॑ हि दे॒व॒त॒या॒ स॒दो॑ वि॒श्व॒ज॒न॒स्य॑
छा॒ये॒त्या॒ह॒ वि॒श्व॒ज॒न॒स्य॑ ह्ये॒षा छा॒या॒ य॒थ् स॒दो॑ न॒व॒छ॒दि॒ – [] 53

6.2.10.5 - Padam

ए॒नाम् । मि॒नो॒ति । ब्र॒ह्म॒व॒नि॒मि॒ति॑ ब्र॒ह्म – व॒नि॒म् । त्वा । क्ष॒त्र॒व॒नि॒मि॒ति॑
क्ष॒त्र – व॒नि॒म् । इति॑ । आ॒ह । य॒था॒य॒जु॒रि॒ति॑ य॒था – य॒जुः । ए॒व ।
ए॒तत् । घृ॒ते॒न । द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी । ए॒ति । पृ॒णे॒था॒म् ।
इति॑ । औ॒दु॒र्ब॒र्या॒म् । जु॒हो॒ति॑ । द्या॒वा पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा – पृ॒थि॒वी ।
ए॒व । र॒से॒न । अ॒न॒क्ति॑ । आ॒न्त॒मि॒त्या – अ॒न्त॒म् । अ॒न्व॒व॒स्रा॒व॒य॒ती॒य॒नु
– अ॒व॒स्रा॒व॒य॒ति॑ । आ॒न्त॒मि॒त्या – अ॒न्त॒म् । ए॒व । य॒ज॒मा॒न॒म् । ते॒ज॒सा ।
अ॒न॒क्ति॑ । ऐ॒न्द्र॒म् । अ॒सि॒ । इति॑ । छ॒दिः । अ॒धि॒ । नी॒ति॑ । द॒धा॒ति॑ ।
ऐ॒न्द्र॒म् । हि॒ । दे॒व॒त॒या । स॒दः । वि॒श्व॒ज॒न॒स्ये॒ति॑ वि॒श्व – ज॒न॒स्य॒ ।
छा॒या । इति॑ । आ॒ह । वि॒श्व॒ज॒न॒स्ये॒ति॑ वि॒श्व – ज॒न॒स्य॒ । हि॒ । ए॒षा ।
छा॒या । यत् । स॒दः । न॒व॒छ॒दी॒ति॑ न॒व – छ॒दि॒ । 53 (50)

6.2.10.6

ते॒ज॒स्का॒म॒स्य॑ मि॒नु॒यात् त्रि॒वृ॒ता स्तो॒मे॒न॒ स॒मि॒तं॒ ते॒ज॒स्त्रि॒वृ॒त् ते॒ज॒स्व्ये॒व
भ॒व॒–त्ये॒का॒द॒श–छ॒दी॒न्द्रि॒य॒का॒म॒–स्यै॒का॒द॒शा॒क्ष॒रा त्रि॒ष्टु॒गि॒न्द्रि॒यं
त्रि॒ष्टु॒गि॒न्द्रि॒या॒व्ये॒व भ॒व॒ति॑ प॒ञ्च॒द॒श॒छ॒दि॒ भ्रा॒तृ॒व्य॒व॒तः॑ प॒ञ्च॒द॒शो॒ व॒ज्रो॒

भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्यै॑ सप्त॑दश॒छदि॑ प्र॒जाका॑मस्य सप्त॑दशः प्र॒जाप॑तिः
प्र॒जाप॑तेरा॒प्त्या एक॑विं॒शति॑छदि॒ प्रति॑ष्ठाका॒म-स्यैक॑विं॒शः स्तोमा॑नां
प्रति॑ष्ठा प्रति॑ष्ठित्या उ॒दरं॑ वै स॒द ऊर्गु॑दु॒म्बरो॑ मध्य॑त औदु॑म्बरीं मि॒नोति॑
मध्य॑त ए॒व प्र॒जाना॑मूर्जं दधा॑ति तस्मा॑न्- [] 54

6.2.10.6 - Padam

तेज॑स्काम॒स्येति॑ तेजः॑ - का॒मस्य॑ । मि॒नुया॑त् । त्रि॒वृते॑ति॒ त्रि-वृ॑ता ।
स्तोमे॑न । स॒म्मित॑मि॒ति सं - मि॒तम् । तेजः॑ । त्रि॒वृदि॑ति॒ त्रि -वृ॑त् ।
तेज॑स्वी । ए॒व । भ॒वति॑ । ए॒काद॑श॒छदी॑त्ये॒काद॑श - छ॒दि ।
इ॒न्द्रि॒यका॑म॒स्येती॑न्द्रि॒य - का॒मस्य॑ । ए॒काद॑शाक्ष॒रेत्ये॒काद॑श-अ॒क्षरा॑ ।
त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यम् । त्रि॒ष्टुक् । इ॒न्द्रि॒यावी॑ । ए॒व । भ॒वति॑ ।
पञ्च॑दश॒छदी॑ति पञ्च॑दश-छ॒दि । भ्रातृ॑व्यव॒त इति॑ भ्रातृ॑व्य - व॒तः ।
पञ्च॑दश इति॑ पञ्च - द॒शः । व॒ज्रः । भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्या॑ इति॑
भ्रातृ॑व्य - अ॒भिभू॑त्यै । सप्त॑दश॒छदी॑ति सप्त॑दश - छ॒दि ।
प्र॒जाका॑म॒स्येति॑ प्र॒जा - का॒मस्य॑ । सप्त॑दश इति॑ सप्त - द॒शः ।

प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा –पतेः ।
 आप्त्यै । एकविंशतिछदीत्येकविंशति – छदि ।
 प्रतिष्ठाकामस्येति प्रतिष्ठा – कामस्य । एकविंश इत्येक-विंशः ।
 स्तोमानां । प्रतिष्ठेति प्रति – स्था । प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै ।
 उदरम् । वै । सदः । ऊर्क् । उदुंबरः । मध्यतः । औदुंबरीम् ।
 मिनोति । मध्यतः । एव । प्रजानामिति प्र – जानाम् । ऊर्जम् ।
 दधाति । तस्मात् । 54 (50)

6.2.10.7

मध्यत ऊर्जा भुञ्जते यजमानलोके वै दक्षिणानि छदींषि
 भ्रातृव्यलोक उत्तराणि दक्षिणान्युत्तराणि करोति यजमान-मेवा-
 यजमानादुत्तरं करोति तस्माद् यजमानोऽयजमानादुत्तरो ऽन्तर्वर्तान्
 करोति व्यावृत्त्यै तस्मादरण्यं प्रजा उप जीवन्ति परि त्वा गिर्वणो गिर
 इत्याह यथायजुरेवैतदिन्द्रस्य स्यूरसीन्द्रस्य ध्रुवमसीत्याहैन्द्रं
 हि देवतया सदो () यं प्रथमं ग्रन्थिं ग्रन्थीयाद्यत् तं न
 विस्रं सयेदमेहेनाध्वर्युः प्रमीयेत तस्मात् स विस्रस्यः । 55

6.2.10.7 - Padam

म॒ध्यतः॑ । ऊ॒र्जा । भु॒ञ्जते॑ । यज॑मान॒लोक॑ इति॑ यज॑मान – लो॒के ।
वै । दक्षि॑णानि । छ॒दी॒षि । भ्रातृ॑व्य॒लोक॑ इति॑ भ्रातृ॑व्य – लो॒के ।
उत्तरा॑णीत्युत् – तरा॒णि । दक्षि॑णानि । उत्तरा॑णीत्युत् – तरा॒णि ।
करो॑ति । यज॑मानम् । ए॒व । अय॑ज॒मानात् । उत्तर॑मित्युत् – तर॒म् ।
करो॑ति । तस्मा॑त् । यज॑मानः । अय॑ज॒मानात् । उत्तर॑ इत्युत् – तरः॑ ।
अन्त॑र्व॒र्तानि॑त्यन्तः – वर्तान् । करो॑ति । व्यावृ॑त्या इति॑ वि-आवृ॑त्यै ।
तस्मा॑त् । अ॒र॒ण्यम् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । उपे॑ति । जी॒वन्ति॑ ।
परी॑ति । त्वा । गि॒र्व॒णः । गि॒रः । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजु॒रिति॑
यथा – य॒जुः । ए॒व । ए॒तत् । इन्द्र॑स्य । स्यूः । अ॒सि । इन्द्र॑स्य ।
ध्रु॒वम् । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । ऐन्द्र॑म् । हि । दे॒वत॑या । स॒दः () ।
यम् । प्र॒थ॒मम् । ग्र॒न्थिम् । ग्र॒थ्नी॑यात् । यत् । तम् । न ।
वि॒स्र॒स्ये॒दिति॑ वि – स्र॒स्ये॒त् । अ॒मे॒हे॒न् । अ॒ध्व॒र्युः । प्रे॑ति ।
मी॒ये॒त । तस्मा॑त् । सः । वि॒स्र॒स्य इति॑ वि – स्र॒स्यः । 55 (65)

(अप॑ह॒त्यै – तस्मा॑त् – पि॒तृदे॒वत्यं॑ – तेनै॒व – न॒व॒छ॒दि – तस्मा॑त्
– स॒दः – पञ्च॑द॒श च॑) (A10)

6.2.11.1

शि॒रो वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ य॒द्धवि॑र्धानं प्रा॒णा उप॑र॒वा ह॒विर्धा॑ने॒ खा॒यन्ते॑
तस्मा॑च्छी॒र्षन् प्रा॒णा अध॑स्तात् खा॒यन्ते॑ तस्मा॑दध॒स्ताच्छी॑र्षः
प्रा॒णा र॒क्षो॒ह॒णो व॒लग॒हनो॑ वैष्ण॒वान् ख॒नामी॑त्याह वैष्ण॒वा हि
दे॒वत॑यो॒पर॒वा अ॒सुरा॑ वै नि॒र्यन्तो॑ दे॒वानां॑ प्रा॒णेषु॑ व॒लगान् न्य॑ख॒नन्
तान् बा॒हुमा॒त्रेऽन्व॑वि॒न्दन् तस्मा॑द् बा॒हुमा॒त्राः खा॒यन्त इ॒दम॒हं तं
व॒लग॒मु॒द्व॒पामि॑- [] 56

6.2.11.1 - Padam

शि॒रः । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒विर्धा॑नमि॒ति ह॒विः – धा॒नम् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उप॑र॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । ह॒विर्धा॑न इति॑
ह॒विः-धा॒नम् । खा॒यन्ते॑ । तस्मा॑त् । शी॒र्षन् । प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः ।
अध॑स्तात् । खा॒यन्ते॑ । तस्मा॑त् । अध॑स्तात् । शी॒र्षः । प्रा॒णा इति॑
प्र-अ॒नाः । र॒क्षो॒ह॒ण इति॑ र॒क्षः-ह॒नः । व॒लग॒हन इति॑ व॒लग॒-ह॒नः ।

वै॒ष्ण॒वान् । ख॒ना॒मि । इति॑ । आ॒ह । वै॒ष्ण॒वाः । हि । दे॒व॒त॒या ।
उ॒प॒र॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । अ॒सु॒राः । वै । नि॒र्य॒न्त इति॑ निः – य॒न्तः ।
दे॒वा॒ना॒म् । प्रा॒णेष्वि॑ति प्र – अ॒नेषु॑ । व॒ल॒गा॒नि॒ति व॒ल॒गा॒न् । नी॒ति ।
अ॒ख॒न॒न् । ता॒न् । बा॒हु॒मा॒त्रा इति॑ बा॒हु॒मा॒त्रे । अ॒न्वि॒ति । अ॒वि॒न्द॒न् ।
तस्मा॑त् । बा॒हु॒मा॒त्रा इति॑ बा॒हु – मा॒त्राः । खा॒य॒न्ते । इ॒दम् । अ॒हम् ।
तम् । व॒ल॒ग॒मि॒ति व॒ल – ग॒म् । उ॒दि॒ति । व॒पा॒मि । 56 (50)

6.2.11.2

यं नः॑ स॒मा॒नो य॒मस॑मा॒नो नि॒च॒खा॒ने॒त्या॒ह द्वौ॑ वा॒व पु॒रु॒षौ
यश्चै॒व स॒मा॒नो यश्चा॑स॒मा॒नो य॒मे॒वा॒स्मै तौ॑ व॒ल॒गं नि॒ख॒न॒त॒स्त॒मे॒वो॒द्व॒प॒ति
सं॒तृ॒ण॒ति तस्मा॑त् सं॒तृ॒ण्णा अ॒न्त॒र॒तः प्रा॒णा न सं॑ भि॒न॒ति
तस्मा॑द॒सं॒भि॒न्नाः प्रा॒णा अ॒पो॒ऽव॒ न॒य॒ति तस्मा॑दा॒र्द्रा अ॒न्त॒र॒तः प्रा॒णा
य॒व॒म॒ती॒र॒व न॒य – [] 57

6.2.11.2 - Padam

यम् । नः॑ । स॒मा॒नः । यम् । अ॒स॒मा॒नः । नि॒च॒खा॒नि॒ति नि॒च॒खा॒न ।
इति॑ । आ॒ह । द्वौ॑ । वा॒व । पु॒रु॒षौ । यः । च । ए॒व । स॒मा॒नः । यः ।

च । अस॑मानः । यम् । ए॒व । अ॒स्मै । तौ । व॒लग॑मि॒ति व॒ल – ग॒म् ।
 नि॒ख॒न॒त इति॑ नि – ख॒न॒तः । तम् । ए॒व । उ॒दि॒ति । व॒प॒ति । स॒मि॒ति ।
 तृ॒ण॒ति । तस्मा॑त् । सं॒तृ॒ण्णा इति॑ सं – तृ॒ण्णाः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒णा
 इति॑ प्र – अ॒नाः । न । स॒मि॒ति । भि॒न॒ति । तस्मा॑त् । अ॒सं॒भि॒न्ना
 इत्य॑सं – भि॒न्नाः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । अ॒पः । अ॒वे॒ति । न॒य॒ति ।
 तस्मा॑त् । आ॒र्द्राः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः ।
 य॒व॒म॒ती॒रि॒ति य॒व – म॒तीः । अ॒वे॒ति । न॒य॒ति । 57 (50)

6.2.11.3

–त्यू॒र्ग्वे य॒वः प्रा॒णा उ॒प॒र॒वाः प्रा॒णेष्वे॒वोर्जं॑ द॒धा॒ति ब॒र्हि॒र॒व स्तृ॒णा॒ति
 तस्मा॑ल्लो॒म॒शा अ॒न्त॒र॒तः प्रा॒णा आ॒ज्ये॒न व्या॑घा॒र॒य॒ति ते॒जो॒ वा आ॒ज्यं
 प्रा॒णा उ॒प॒र॒वाः प्रा॒णेष्वे॒व ते॒जो॒ द॒धा॒ति ह॒नू वा ए॒ते य॒ज्ञ॒स्य
 य॒दधि॑ष॒व॒णे न सं तृ॒ण॒त्य सं॒तृ॒ण्णे हि ह॒नू अथो॑ ख॒लु दी॒र्घ॒सो॒मे
 सं॒तृ॒द्ये धृ॒त्यै शि॒रो वा ए॒तद्–य॒ज्ञ॒स्य य॒द्ध॒वि॒र्धा॒नं– [] 58

6.2.11.3 - Padam

ऊ॒र्क् । वै । य॒वः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उ॒पर॒वा इत्यु॑प-र॒वाः ।
प्रा॒णेष्वि॑ति प्र – अ॒नेषु॑ । ए॒व । ऊ॒र्ज॑म् । द॒धाति॑ । ब॒र्हिः । अ॒वेति॑ ।
स्तृ॒णाति॑ । तस्मा॑त् । लो॒मशाः॑ । अ॒न्तर॑तः । प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः ।
आ॒ज्ये॒न । व्या॑धा॒रय॑तीति वि – आ॒धा॒रय॑ति । ते॒जः । वै । आ॒ज्य॑म् ।
प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उ॒पर॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । प्रा॒णेष्वि॑ति
प्र – अ॒नेषु॑ । ए॒व । ते॒जः । द॒धाति॑ । ह॒नू इति॑ । वै । ए॒ते इति॑ ।
य॒ज्ञस्य॑ । यत् । अ॒धिष॑व॒णे इत्य॑धि-स॒वने॑ । न । स॒मिति॑ । तृ॒णति॑ ।
अ॒संतृ॑ण॒णे इत्य॑सं – तृ॒ण॒णे । हि । ह॒नू इति॑ । अ॒थो इति॑ । ख॒लु ।
दी॒र्घसो॑म इति॑ दी॒र्घ – सो॒मे । सं॒तृ॒द्ये इति॑ सं-तृ॒द्ये । धृ॒त्यै । शि॒रः ।
वै । ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । ह॒वि॒र्धान॑मिति॑ ह॒विः-धा॑नम् । 58 (50)

6.2.11.4

प्रा॒णा उ॒पर॒वा ह॒नू अ॒धिष॑व॒णे जि॒ह्वा च॒र्म ग्रा॒वा॒णो द॒न्ता
मु॒खमा॑ह॒वनी॒यो ना॑सि॒को-त्तर॑वे॒दि-रु॒दर॑ꣳ स॒दो य॒दा ख॒लु वै
जि॒ह्वाया॑ द॒धस्व॑धि॒ खा॒दत्य॑थ॒ मुखं॑ गच्छति॑ य॒दा मुखं॑ गच्छत्य॒थोद॑रं

गच्छति॑ तस्मा॑द्धवि॒र्धाने॑ च॒र्मन्ना॒धि॒ ग्रा॒व॒भि॒र॒भि॒षु॒त्याऽऽ॒ह॒वनी॑ये हु॒त्वा
प्र॒त्यञ्चः॑ प॒रेत्य॑ स॒दसि॑ भक्षयन्ति॒ यो वै॑ वि॒राजो॑ य॒ज्ञमु॒खे दो॒हं वै॑द
दु॒ह ए॒वै () ना॒मियं॑ वै वि॒राट् तस्यै॑ त्वक् च॒र्मो॒धोऽधि॑षवणे
स्त॒ना उप॑र॒वा ग्रा॒वा॒णो व॒थ्सा ऋ॒त्वि॒जो दु॒हन्ति॑ सोमः॒ पयो॑
य ए॒वं वै॑द दु॒ह ए॒वैनां॑ । 59

6.2.11.4 - Padam

प्रा॒णा इति॑ प्र – अ॒नाः । उप॑र॒वा इत्यु॑प – र॒वाः । ह॒नू इति॑ ।
अधि॑षवणे इत्य॒धि – स॒वने॑ । जि॒ह्वा । च॒र्म । ग्रा॒वा॒णः । द॒न्ताः ।
मु॒खम् । आ॒ह॒वनी॑य इत्या – ह॒वनी॑यः । ना॒सिका॑ । उ॒त्तर॑वेदि॒रित्यु॑त्तर
– वे॒दिः । उ॒दर॑म् । स॒दः । य॒दा । ख॒लु । वै । जि॒ह्वाया॑ । द॒धि॒स्वति॑
दत् – सु॑ । अधी॑ति । खा॒दति॑ । अथ॑ । मु॒खम् । ग॒च्छति॑ । य॒दा ।
मु॒खम् । ग॒च्छति॑ । अथ॑ । उ॒दर॑म् । ग॒च्छति॑ । तस्मा॑त् । ह॒वि॒र्धा॒न
इति॑ ह॒विः – धा॒नै । च॒र्मन् । अधी॑ति । ग्रा॒व॒भि॒रिति॑ ग्रा॒व – भिः॑ ।
अ॒भि॒षु॒त्येत्य॑भि – सु॒त्य । आ॒ह॒वनी॑य इत्या – ह॒वनी॑ये । हु॒त्वा ।

प्रत्यञ्चः । परेत्येति परा – इत्य । सदसि । भक्षयन्ति । यः । वै ।
 विराज इति वि – राजः । यज्ञमुख इति यज्ञ – मुखे । दोहम् ।
 वेद । दुहे । एव () । एनाम् । इयम् । वै । विराडिति वि – राट् ।
 तस्यै । त्वक् । चर्म । ऊधः । अधिषवणे इत्यधि-सवने । स्तनाः ।
 उपरवा इत्युप – रवाः । ग्रावाणः । वथ्साः । ऋत्विजः । दुहन्ति ।
 सोमः । पयः । यः । एवम् । वेद । दुहे । एव । एनाम् । 59 (73)

(वपामि-यवमतीरव नयति-हविर्द्धान्-मेव-त्रयोविंशतिश्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यदुभौ – देवासुराः मिथ – स्तेषां – सुवर्गं – यद्वा अनीशानः –
 पुरोहविषि – तेभ्यः – सोत्तरवेदि – बर्द्धन् – देवस्याऽभिं वज्रः –
 शिरो वा – एकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यदुभा – वित्याह देवानां – यज्ञो देवेभ्यो – न रथाय –
 यजमानाय – परस्तादर्वाची – नव पञ्चाशत्)

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

First and Last Padam of Second Prasnam of 6th Kandam

(य॒दु॒भौ – दु॒ह ए॒वैन॑॥)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठकाण्डे

द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – षष्ठकाण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 2– TS 6.2

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	7	341
Anuvakam 2	7	361
Anuvakam 3	5	266
Anuvakam 4	5	275
Anuvakam 5	5	263
Anuvakam 6	4	218
Anuvakam 7	5	253
Anuvakam 8	6	294
Anuvakam 9	4	226
Anuvakam 10	7	365
Anuvakam 11	4	223
Total →	59	3085

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in